

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 3 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
4-hatásos példányt egy sor 20 fillér.
minden következőnél 16 fillér.

Nyitólár sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 332.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.
József főherceg-ut. 23. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1908.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Csütörtök, szeptember 10.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezérelők: A nők szervezkedése.
- Élénkül a politikai élet.
- Védekezés az osztrák borvásárlók ellen.
- A nők panaszai.
- A város a Westinghouse-gyárért.
- Fordulat a Sulkovszky—Tagányi válóperben.
- A tolvaj bárókissasszony az aradi vasúti állomáson.
- Arad a bankkارتel ellen.
- Az ellenkoalíció boszorkány-konyhájából.
- Nyári fürgeteg.
- Zsilinszky Mihály a klerikálizmusért.
- Az ezredes leányának büne.
- Sikkesztő miniszter.
- Téma: A szegény gazdag. Írta: Tolstoj Leo.

A nők szervezkedése.

Arad, szeptember 9.

A szigorúan zöld asztalok aprókezű, de a sok Yost-billentű kopogtatásától hosszúra nyult ujjú hivatalnokai, az aradi nőtisztviselők, kedden délután valami csodálatos bátorságot vettek maguknak és „szervezkedni” gyűltek össze férfikollégáiknak, az aradi magántisztviselőknek helyiségében. Bedy-Schwimmer Rózsa, ez a bámulatos agilitású apostol hozta meg nekik a bátorságot az országos központból, ahol talán a napszámosnőktől kezdve a kávéházi tündérékig, vagy a jótékonykodó mágnásasszonyokig minden rendű s rangu nők már szervezve vannak. Nálunk Aradon a nőtisztviselők egyesülete lesz az első ilyen tisztán nőkből álló, gazdasági célokért alakuló egyesülés és így ha másért nem is, a dolog újsága miatt érdemes foglalkozni a keddi gyűléssel.

Pedig a prioritáson kívül sok más érdekes és gondolkozásra ejtő oldala van a

nőtisztviselők szervezkedésének. Egyszerűen letárgyalni a dolgot és odadobni azt a szépen hangzó régi érvet, hogy a nők ne feministáskodjanak, hanem menjenek vissza a főzőkanálhoz, már csak azért sem lehet, mert a nők ime mégse mennek vissza a főzőkanálhoz, hanem a szükségétől hajtva mind többen és többen az íróasztalok mellett keresik azt, amit azután otthon a főzőkanállal kavarhatnak. A tények előtt tehát meg kell hajolni minden filozófiának szerte az országban és nálunk Aradon is, ahol például a női kereskedelmi tanfolyamra minden évben az idén is, sokkal többen jelentkeznek, mint ahányat fel lehet venni.

Az antifeminizmus nézőpontjába tehát nem lehet beállítani ezt a kérdést. Azok a tizenhat-tizenhét évtől felfelé haladó leányok, akiket a keddi gyűlésen a fizetés, a hosszú munkaidő és egyéb népgyűléses programponatok miatt panaszkodni hallottunk, legkevésbé sem passzióból mennek tenisz-pályák helyett az irodákba. Oda mennek, mert oda kell menniük. Legnagyobb részük talán nem is „feminista” — hogy ezzel a meglehetősen kompromittált szóval éljünk — és még a női szavazati jogot sem kívánja. Tehát nem afféle női szörnyetegek, akiket Kmety tanár ur az egyetemi pódiumról kipellengérezett, hanem szolid, házas nevelésű leányok, akik bizony szívesebben mennének férjhez és forgatnák a főzőkanalat — ha az a mai világban olyan könnyű volna.

Ne okoskodjunk tehát a női nem hivatásáról, hanem nézzük közelebbi, ha úgy tetszik lokális látószögéből az esemé-

nyeket. Volt-e szükség és van-e értelme a szervezkedésnek? A felhangzott panaszok az elérhető eredmények azt mutatják, hogy igen. Szükség van először is akkor, ha ez az egyesület, amint az például a fővárosban van, buzdítást és alkalmat ad a nőknek az alapos kiképzésre. Maguktól a szervezkedőktől hallottuk tegnap, hogy azért nem kapnak nagyobb fizetést, mert még — helyesírást sem tudnak. Ez az őszinte beismerés egyúttal utmutatás az alakuló egyesületnek. Ne azért szedjenek majd egymástól tagdíjakat, hogy legyen egy klubhelyiségük, ahol hetenként egy-kétezer megbeszélhetik a város összes női pletykáit. Igyekezzenek minél erősebbé tenni egyesületüket, hogy az gondoskodhassék tagjainak megfelelő továbbképzéséről, sőt állásközvetítéséről is. Ebben az esetben még sztrájkok nélkül is célt érhetnek; ezek nélkül még sztrájkokkal sem. Aradon van elég terrén a női szellemi munkaerő számára: ezt a terrénomot iparkodjanak megszerezni. Győzzék le például a nagyobb intézetek averzióját a nőtisztviselők iránt, amelyet talán indokoltá tett eddig a szakképzettség, komoly iparkodás hiánya, de amely averziót bizonyára le lehet győzni egy komolyan, céltudatosan működő egyesületi tevékenységgel. Ilyen tevékenység számára nemcsak jogosultság, de szükség is van.

Ne kísérelje hát gunymosoly az aradi nők első szervezkedését. A szükség hívta elő és ha ennek kívánalmait szerint igazodik, csak eredményes lehet működése. Mindenki és elsősorban maguk a szervezkedők is jobban szeretnék óvóujjas bluzokban való számla-írás helyett lovagló-

A szegény gazdag.

(Legenda)

Írta: Tolstoj Leo.*

Egy gazdag ember halódott. Egész életében keményszívű, farkas ember volt és tömegtelen gazdagságot halmozott össze.

— Nem szabad másként tanul, — szokta volt mondani, ha valaki szemére hányta a farkaságát, — az életben a pénz... minden.

S még most is, hogy utolsó óráját köze legni érezte, így gondolkodott: Bizonyosan a tulvilágon is a pénz — minden. Jól el kell magam látnom, nehogy ott valamiben szükségem legyen.

Megához hívatta gyermekét, elbucszott tőle s megparancsolta nekik, tegyenek a koporsójába egy zacskó pénzt.

— Ne takarékoskodjatok velem, — tette hozzá — csak jó bőven aranyat.

Azon éjjel meghalt.

Gyermekét úgy tették, ahogy atyjuk parancsolta volt s több ezer rubel aranyat tettek atyjuk koporsójába.

Mikor lebocsátották a földbe s eljutott a tulvilágra, megkezdődtek a szokásos formalitások, a kihallgatás, a különböző könyvekbe való

beiktatás; párhuzamot vontak, vizsgáltak, győrték egész nap.

— Ott a tulvilágon is vannak hivatalok, írodák és címtárak.

A gazdag ember alig várta az estét. Éhis volt, mint egy farkas s szinte odavolt a szomszagtól. Torka egészen kiszáradt s nyelve odatsipadt a szájpadiásához.

— Éppusztulok — gondolta.

Egyszerre megpillantott ott egy étellel itallal megrakott élelétárt. Ugy festett, mint valami nagy állomás vendéglője. Minden kapható volt, még előétel is. Egy kis hordozható tűzhelyen még valami sült is.

— Ez aztán valami — gondolta a gazdag. — Jól etaláltam, hogy itt is minden úgy van, mint nálunk. S bezeg jó, hogy hoztam magammal pénzt. Most szívem vágya szerint jól lakhatom.

Örömmel nyult zacskójához és az élelétárhoz közeledett.

— Mibe kerül ez? — kérdi bátorlalanul, egy szardíniás zsemlyére mutatva.

— Egy kopekba — felelt az ott álló szolgál.

— Hisz ez nagyon olcsó — gondolta a gazdag. — Az lehetetlen... még egyszer megkérdelem.

— És ez? — kérdi, ujjával étvágygerjesztő forró pástétomokra mutatva.

— Sdntén egy kopekba — felelt mosolyogva a szolgál.

A gazdag ember csodálkozása mulattatta őt.

— Ha így áll a dolog, adjon kérem, namar tiz szardíniát és öt pástétomot egy tányéron — mondta gyorsan a gazdag ember, aztán — meg...

Végigjártatta mohó tekintetét a finom ételen s lázasan kereste, még mit vehetne.

A büffészolga ngy nyugalommal hallgatta.

— Nálunk előre szokás fizetni — mondta röviden.

— Előre? Kérem, nagyon szívesen...

Ezzel e övett egy arany ötrubelest.

— Tessék.

A büffészolga megvizsgálta a pénzdarabot mindenfelől, aztán azt mondta:

— Ez nem valódi kopek.

S visszaadta a gazdag embernek a pénzt.

A szolgál jelt adott s két markos ember megfogta a gazdagot s félrevonta.

A gazdagot bántotta a dolog s elszomolitotta.

— Ez baj — gondolta. — Itt, úgy látszik, csak kopekeket fogadnak el. Különös. Fel kell majd váltanom az aranyat.

S minden töprengés nélkül odaszalad a fiához s azt mondja nekik álmukban:

— Vegyétek vissza az aranyotokat. Nincs

* Nyolcvanadik születésnapja alkalmából.

ruhában belovagolni középkori parkokat, de hát a lovagkori romantika ideje elmúlt, a főzőkanál politika nem használt és nincs egyéb hátra, mint szervezkedéssel tenni erőssé a nőt a munkára, a komoly, a — férfias munkára.

Élénkül a politikai élet.

Fuzió — néppárt nélkül.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 9.

Tegnap minisztertanács volt Kossuth Ferenc lakásán, a melyről ellentétes hírek szivárogtak ki. Még azt sem tudták biztosan megállapítani, kik voltak jelen Kossuth betegágya mellett. Annyi bizonyos, hogy a fuzió kérdéséről tanácskoztak a miniszterek s előkészítették a holnap tartandó közös minisztertanács anyagát. A fővárosban a király hazaérkezéssel megindult a politikai élet is az osztrák államférfiak is Budapesten tartózkodnak.

A mai nap eseményeiről következőket jelenti tudósítónk:

A tegnapi minisztertanács.

A tegnapi minisztertanácsról kiadott félhivatalos jelentések azt mondják, hogy Darányi nem volt jelen. Ez mindenestre téves, mert Darányi is jelen volt és a minisztertanács után Andrássyval együtt elment a nemzeti kaszinóba ebédelni. Ez elvégre külsőség és nem fontos, hogy egyik, vagy másik miniszter jelen van-e vagy sem? Sokkal fontosabb az, hogy tulajdonképpen nem is volt miniszteri tanácskozás, hanem értekezlet. A parlamentáris rend az volna, hogy a minisztertanács megállapodik és utóbb tesz előterjesztést a királynak; ezuttal fordítva történt. Wekerle előbb járt a királynál és utólag számolt be a társainak. Ez a beszámoló vette igénybe az értekezlet legnagyobb részét. Az előterjesztés érdekes része az, hogy a király és a miniszterelnök a pártok fuziójáról tanácskoztak.

A fuzió.

Politikai körökben ugyanis nagyon jól tudják, hogy a minisztertanácsot főleg a fu-

rá szükségem. Ahelyett inkább tegyetek egy zsák kopeket a koporsómba. Máskülönben elpusztulok.

A megjelent fluk másnap reggel úgy tettek, amint atyjuk álrukban megparancsolta: kivették a koporsóból a zsák aranyat és egy zsák kopeket tettek helyébe.

— De most, kérem — kiáltja diadalmasan a büffészlő — hamar adjon valamit enni, mert rettentő éhes vagyok.

— Nálunk előre szokás fizetni — vágott közbe a szolga a beszédjébe ép oly ridegen, mint a multkor.

— Kérem, kérem — mondja a gazdag ember s odanyújt a szolgának egész marék vadonatúj, ragyogó kopeket. — De kérem csak gyorsan.

A büffészlő megvizsgálja a pénzt és mosolyog:

— Látom, hogy keveset tanult ott lenni a földön. Mi nem azokat a kopeket fogadjuk el, ami a kezében van, csak azokat, amiket ön idegen kézbe adott. Gondoljon csak vissza: adott ön egyszer is életében egy koldusnak alamizsnát, vagy segített egyetlenegy szegényen is?

A gazdag ember lehorgasztotta tekintetét s gondolkodott. Sohasem segített senkin, soha jószántából szegény embernek egy kopeket nem adott.

S két hatalmas termelő szolga vonszolta el a gazdag embert...

zió dolga miatt hívták össze. — Ugyanis az utóbbi napokban a politikai helyzet a fuzióra nézve nagyon kedvezőtlenül kezdett alakulni és pedig elsősorban a néppárt magatartása miatt. A néppárt, ugyiszlóván a tizenkettedik órában meggondolta magát és mindenféle elfogadhatatlan feltételekkel és kibúvókkal igyekeztek a fuziót megdönteni.

Az előtt a bank dolga akadályozta a fuziót. Ezt a kérdést Wekerle és Andrássy valahogyan rendezték, úgy, hogy a függetlenségi párt álláspontja sok tekintetben érvényre jut az új egységes párt programjában. Most szótán a néppárt azzal áll elő, hogy neki a választójog úgy ahogyan az: Andrássy terve, nem kell. Más követeléssel is vannak, melyeket a liberális rováására szeretne megvalósítani.

Andrássy az ő választási tervzetén nem igen hajlandó változtatni. Főleg a pluráliáshoz ragaszkodik, amelyet pedig a néppárt perhorreskál. Ilyen körülmények között a fuzió dolga nem jól áll. A tegnapi minisztertanácsban Wekerle igyekezett ugyan az ellentéteket kiegyenlíteni, de hiába volt minden erőlködése, mert Zichy Aladár gróf bizonyos pontokban hajhatatlan maradt.

Feltűnést kelt egy előkező néppárti politikusnak az „Obzor” budapesti tudósítója előtt tett ama kijelentése, hogy a néppárt a függetlenségi párttal semmi esetre sem megy fuzióba és hogy a néppárt inkább majd a klerikális elemeket igyekezik egyesíteni. Ez a kijelentés is bizonyítja, hogy a néppárt a liberális elemekkel sem igen akar fuzionálni.

Közös minisztertanács.

Holnap a miniszterelnöki palotában közös minisztertanács lesz Aerenthal báró külügyminiszter elnöke alatt. Erre a minisztertanácsra az összes érdekelt osztrák és közös miniszterek Budapetre érkeztek. Aerenthal báró külügyminiszter, Gögern báró kíséretében ma este 9 óra 5 perckor érkezett a fővárosba. A külügyminiszter a királyi várpalotában fog lakni. Ugyancsak ma este 9 óra 5 perckor érkeztek ide Schönaich közös hadügyminiszter és Korytovszky osztrák pénzügyminiszter. Beck báró osztrák miniszterelnök és Burián közös pénzügyminiszter, aki egyenesen Boszniából jön, már ma délben érkeztek Budapetre. A közös minisztertanács főleg a delegációk elé terjesztendő közös költségvetés megállapításával fog foglalkozni. De szóba fog kerülni a nemzetközi helyzet és a boszniai alkotmányos mozgalom is.

A bán Budapeten. *Budapestről* jelentik: Rauch Pál báró horvát bán ma reggel Budapetre érkezett és a délelőtt folyamán tanácskozott Wekerle Sándor dr. miniszterelnökkel. A bán holnapután, pénteken teszi le a titkos esküt ő felsége kezébe.

Félhivatalosan jelentik: Rauch Pál báró ma reggel martianei birtokáról Budapetre érkezett és az Angol királynő-szállóban szállt meg. A bán kihallgatást kért a miniszterelnöktől, amelyet az a hó 10-re, csütörtökre tűzött ki. A bán azonban tegnap táviratot kapott a miniszterelnöktől, azzal a kérelemmel, hogy ma jöjjön a kívánt tanácskozás céljából Budapetre, mert a miniszterelnök holnap Aerenthal külügyminiszterrel tanácskozik és előbb a bánal szándékozik tanácskozást folytatni. A bán és a miniszterelnök tanácskozása ma délután fog végbemenni. Ez alkalommal dönteni fognak az országgyűlés egybehívásának kérdéséről is. Pénteken, a hó 11-én délelőtt tíz órákor a kihallgatások előtt a bán ő felsége kezébe le fogja tenni a titkos tanácsosi esküt és szótán külön kihallgatáson jelenik meg a felségénél. A bán azután visszatér martianei birtokára. E hó vége felé a bán megszakítja nyári szabadságát és visszatér Zágrábba.

VÉDEKEZÉS

az osztrák borvásárlók ellen.

Borközraktár a Hegyalján.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 9.

A Hegyalja szőlősgazdái érdekének megvédésére, mint azt megirtuk, a hegyközségek elnökeit és bírálót Sármezey Ákos és Steiner Ferenc tegnap délután három órákor értekezletre hívták össze Gyorokra. Rendkívül népes volt ez az értekezlet s a hangulat elkeseredett. Maga a határozati javaslat mondja meg, hogy félelem vett erőt a gazdákon, mert az osztrák borkereskedők kartelje mint megdönthetetlen falanksz támadja meg a hegyaljai termelők érdekeit. A tegnapi értekezlet egyhangulag hozott határozataival igyekezik a támadást visszaverni s azt hiszik a gazdák, hogy a termés eredményről forgalomba került hazug hírek cáfolatával sikerül a félrevezetett vásárlók előtt a helyzetet olyan színben festeni, mint a milyen az a valóságban is. A lapoknak megküldendő komüniké sajnos csak általános, de számok által nem támogatott adatokat tartalmaz. Azért figyelmeztetjük a hegyaljai érdekeltséget, hogy a jövőre gondoskodják idejében hivatalos és megbízható termés adatokról, nehogy a mostanihoz hasonló esetek megismétlődjenek.

Az értekezletre a meghívott hegyközségi elnökökön és bírákon kívül nagyon sok érdekelt termelő jött el s hihetetlen dolgokat mondtak el az osztrák ügynökök garázdálkodásáról egymásnak az egybegyűttek. Az ügynök megnézi a termést, s kijelenti, hogy csak átlag árban hajlandó vásárolni s olyan árt ígér érte, hogy sok gazda könybe lábadt szemekkel hallgatja meg, mert azt tapasztalja, hogy az osztrák borkereskedők még a megművelés költségeit sem hajlandók megfizetni. Arról hallani sem akarnak, hogy a szüretet megvárva hektoliterenként vásároljanak. Az osztrákok arra törekednek, hogy az adandó csekély foglalóért vérlázító uzsorakamatot fizessen a pénzre szorult kisgazda. Azért érthető, hogy nagy lelkesedéssel fogadták el a következő határozati javaslatot:

Mélyen átérzve azt, hogy a Hegyalja hegyközségeinek feladata termelőinek érdekeit, — de különösen a kisgazdáknak érdekeit megvédeni, javaslatba hozzuk, hogy a hegyközségek elnökségének mai értekezletén kimondani méltóztatassék, hogy mindegyik elnökség sürgősen összehívja hegyközségének közgyűlést; s azon a következő határozatoknak elfogadását, illetve jóváhagyó tudomásul vételét kieszaközi.

1. A lapokban, de főleg a bécsi sajtóban megjelent azon tendenciósus hírekkel szemben, mintha az ideai bortermés szokatlannul bőnek ígérkezne, az összes aradhegyaljai hegyközségek elnöksége úgy a hazai, mint a bécsi sajtóban közhírré teszi, hogy Radna, Baracska, Paulis, Méné, Gyorok, Kuvin, Kovassinc, Világos, Muszka, Magyarád, Galsa ideai bortermése még közepesnek sem mondható, sőt egyes községekben határozottan gyengének minősíthető. Miatán pedig a bor kintinó minőségűnek ígérkezik, a borvevőket erre figyelmezteti s egyben felhívja őket, hogy szükségüket minél jobban fedezzék, nehogy a mi borainkhoz szokott közönséget borhiány miatt kellemetlen meglepetés érje.

2. Feliratot intéz a földmívelésügyi miniszterhez, melyben a bécsi lapok úszelmeire figyelmét felhívja s erélyes intézkedést kér a magyar bortermelők kizsákmányolásán irányult ezen rosszakarú híresztelésekkel szemben és kéri egyszersmind a bortyagyasztási adó eltörlését.

3. Minden egyes hegyközség alkalmas uton, dobsszóval vagy hirdetésménnyel felhívja a maga bortermelőit arra, hogy pánikszerrű fölelemre nincsenek, hogy borait a lelketlen üzérkedésnek ádozatul oda ne dobja, hanem tartózkodó álláspontot foglaljon el s borait csak akkor adja el, ha a termelési költségekkel arányban álló olyan árakat ér el, mely tisztességes hasznot is biztosít. Tehát ezt annál is inkább, mert Ausztriában határozottan rossz az ideai bortermés s a síkvidéki szőlőknek borai alig fedezik egy-egy körpontra igényelt s így kétségtelen, hogy a kereslet — ha nem is szeptember-októberben — de novemberben bizonyára boraink felé fog irányulni.

4. Minden egyes hegyközség találjon módot arra, hogy a borközvetítők úszelmeinek a községben gát vettessék, azok megfelelően nyilvántartásnak s paraszatok által eladás mindaddig ne eszközöltessék, míg a borárak iránt a hegyközség elnökségétől megfelelő információ nem szerez.

5. Hívassanak fel az összes termelők, hogy várható bormennyiségeket a hegyközségnél jelentsek be; a hegyközség pedig találjon módot arra, hogy ezen bormennyiség megfelelő ártért vevőre találjon, még pedig úgy azok, kik a régióval eladásra kényeztettek, valamint azok is, kik hordókkal rendelkezvén, 1—2 hónapig az eladással várhatnak.

6. Elhatározta az értekezlet, hogy borközraktárt vagy borértékesítő szövetkezetet alakít s az előmunkálatok magtételére Sármezey Ákos, Steiner Ferenc és Halmai Andor vezetése alatt a hegyközségek jelenlegi elnökeiből és jegyzőiből, valamint Kenc Benő, Oáh Árpád, Vojtek Alajos, Palkó Lázár, Bildhauer Adalbert és Popeszkó János tagokból és legifjabb Lócs Rószó jegyzőkönyvvezetőből álló bizottságot küldött ki azzal a figyelmeztetéssel, hogy az ügy sürgős s kéri őket lépjenek mielőbb akcióba.

SPORT.

+ Bajnoksági verseny. Érdekesítő szép küzdelemmel végződött tegnap délután az Aradi Atlétikai Klub rendezésében lefolyt 80 kilométeres bajnoki távgyalogló verseny. A 190. sz. kilométerű előt 450 méterrel levő starthoz 10 versenyző állott. A magyar atlétikai szövetség ez egyesület titkárát bísta meg képviselőivel. Preisinger Béla sportlétető p'sztolylovására Manzlis tör a csapat élére, nyomában Drubina Lajos, majd a többi versenyzők kizérve, mindenikük frissítő italokkal el látott bírói kocsiival. Csakhamar Drubina kerül a menet élére s egy lépéssel mögött Manglitz majd ugyancsak egy lépéssel Lajos szabadkal. Izgaló küzdelem fejlődött ki a versenyzők között. Negyed hat után általános éiánk mozgás van a sporttelepen, jönnek az első versenyzők. Drubina és Manglitz egyszerre lépnek be a sporttelepre. Ekkor Manglitz erős végsportba fog, mintegy négy méterrel megsszökik Drubináól, ki gyors lépésekkel igyekszik behozni az előnyt, de a célig eredménytelenül s egy lépéssel marad le Manglitz mögött, ki a győzelmével immár harmadikban nyerte meg Magyar országot 80 kilométeres távgyalogló bajnokságát. Idő 8 óra 16 perc 45 három ói mp. Manglitz és Drubina a verseny után elég jóerezték magukat. Rövid időre jelentkezett a kapuban a harmadik gyalogló, Lajos Sándor, Bácska — szabadkal Atlétikai Klub, kinek miat harmadik helyezésnek ideje 8 óra 25 p., 51 mp. Negyedik Holecsek Ernő kolozsvári Akademia S. C 8 óra 28 p., 48 mp. Ötödik Mohaupt Lajos

aradi postás S. C. 8 óra 29 p., 55 mp. Hatodik Szabó Pál (Arzód) 8 óra 44 p., 30 mp. Hetedik Molitor József Aradi A. C. 8 óra 44 p., 32 mp. Nyolcadik Lasoncay Béla, kilencedik Könyg Lajos, mindketten az A. A. K. tagjai.

A nők panaszai.

Bédy-Schwimmer Róza Aradon. — Az aradi női tisztviselők egyesületének megalakítása.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 9.

Női panaszoktól volt hangos kedden délután az aradi magántisztviselők egyesületének helyisége. It gyűltek össze a komoly bírók női katonái, Arad tisztviselőnői, hogy meghallgatva a leikes feminista apostolnak, Bédy-Schwimmer Rózsának tömörülésre intő szövegét, megtegyék az előkészületeket az aradi női tisztviselők egyesületének megalakítására.

Több mint ötven, legnagyobb részben kereskedelmi tisztviselő veit részt ezen a gyűlésen a Központi Szálló külső termében. A megjelenteket B. Schwimmer Róza üdvözölte a Női tisztviselők országos egyesületének budapesti központja nevében. Felémlítette röviden az Egyesület működésének eddigi eredményeit, az egyesület pécsi, szombathelyi, nagyváradai és temesvári szervezeteinek megalakítását és rámutatott azokra az okokra, amelyek Aradon is szükségessé tessik a szervezkedést.

A női tisztviselők szervezkedése — mondotta többek közt Schwimmer Róza — a dolgozó nők anyagi helyzetének javítását célozza. Különösen a női kereskedelmi alkalmazottak helyzete olyan, amely sehogysem áll arányban a rájuk rótt kötelességekkel. A női munkaerő gyengébb dotációját rendszeren a nők kisebb szaktudásával okolják meg, ezért a női egyesületek célja segíteni a női kiképzés mai hiányain, továbbképző tanfolyamokat alakítani és sürgetni a férfi és női kereskedelmi oktatás egyenlővé tételét. Célja továbbá az állásközvetítés, melynek mai protekciós, demoralizáló módjain rendszeres és ingyenes közvetítéssel akar segíteni. Ezzel lehet szabályozni a konkurrenciát is, amely most szervezetlenségével egyik oka a női tisztviselők rossz helyzetének. Célja ezeken kívül az egyesületnek a nők általános műveltségének emelése oktató, művelő előadások tartása által; tanácsadás és tájékoztatás minden hivatalos ügyben és agtálás a munkaidő, a vasárnapi munkaszünet és minden oly kérdés megoldása érdekében mely a női tisztviselők helyzetének javítására vezet.

B Schwimmer Róza szavai után sorra emelkedtek szólásra a jelenvoltak. Mindannyian hangzottak a szervezkedés szükségét és erősen panaszokdtak az aradi női tisztviselők rossz helyzete miatt. A dotáció elégtelensége, a munkaidő és a vasárnapi munkaszünet szabályozatlansága ellen hangzott fel a legtöbb panasz. A felszólalásokra B. Schwimmer Róza reflektált, kifejezve örömet azon lelkesedés felett, mellyel az aradi nők az egyesület alakítását fogadják.

A gyűlésnek vagy ötven résztvevője ezután mindjárt aláírásával kötelezte magát az alakítandó egyesületbe való belépésre. Spádi Adél elnöke alatt szervező bizottságot küldtek ki, mely megteszi az előkészületeket a nyilvános alakuló közgyűlésre, melyet a közeli hetek valamelyikén a központi kiküldöttek részvétele mellett fognak megtartani. Az egyesületbe való belépést a szétosztott aláírási ívek tulajdonosainál vagy Spádi Adélnél (Szent István-utca 7. sz.) kell bejelenteni.

ZSILINSZKY MIHÁLY a klerikalizmusról.

A protestánsok szervezkedése.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 9.

A bányai ág. hitvallású ev. egyházkerület ma tartott közgyűlésén — mint budapesti tudósítónk jelenti — Zsilinszky Mihály v. b. t. t., nyugalmazott közoktatásügyi államtitkár, a gyűlés világi elnöke nagyszabású megnyitó beszédet mondott, amelyben rendkívül érdekes támadást intézett a pápa és a katolikus egyház ellen s az egész hazai protestáns világot szervezkedésre hívta fel az egyre fenyegetőbb klerikalizmussal szemben.

— Hogyan van az, mondotta, hogy a békét és szeretetet hirdető vallási harcba keveredtek a kutató észszel és tudománnyal? Ez csak úgy történhetik, hogy a vallás némely képviselői a helyett, hogy a keresztyénség megalapítójának példáját követve szeretetet és jótékonytágot gyakorolnának, a római egyház külső tekintélyének, fényének és hatalmának, régi középkori uralalmának fentartására törekcsenek. Nem a vallásos hit került ellentétbe a kutató észszel és tudománnyal, hanem a római egyház látható feje, akit gyarló emberek a józan észszel ellenkezőleg csálhatatlannak tettek meg s aki úgy látszik komolyan hiszi, hogy ő minden emberi gyarlóságtól ment s a legtöbb hatalom és bölcsesség birtokában van.

Aki ezt elhitei magával, az természetesen ellentétbe kerül a haladó kor szellemével és a tudományos vívmányokkal. Mi, protestánsok, olyan emberi nagyságot, amely szuverén hatalmat akar gyakorolni a lelkek felett, soha el nem ismerünk, sőt határozottan ellene szegülünk.

Sajnálattal kell kijelentnem, mondotta továbbá, hogy mindazon klerikális mozgalom, amely néhány év óta izgalomban tartja hazánk lakosságát s amely mármár a vallásháború kitörésére juttatta közállapotainkat, Rómából kapja táplálékát. Eddig összetett kezekkel néztük római katolikus testvéreink szervezkedését, de ez így tovább nem mehet. A papi mozgalmak titkos rugója és valószínű mozgatója a római pápa. Innen ered a hazára minden vallásfelekezeti baj, minden animozitás és minden klerikális bűn, ebből származik a „Ne temere“-féle vakmerő pápai bulla.

Ezután Zsilinszky történeti alapon feltárta ama töméntelen sok bajt, amelynek Arpad korából kezdve a mai napig a katolikus egyház hatalmi törekvései voltak az okozói. Beszéde végén a protestánsokat szervezkedésre hívta fel.

A megnyitó beszédet viharos éljenzéssel fogadták és elhatározták, hogy a beszédet egész terjedelmében kinyomatják és a hazai protestánsok között sok ezer példányban terjeszteni fogják.

TANÜGY.

(—) Tizennyolc aradi tanító fizetése. Marinovics Péter és 17 tanítótársa az iránt folyamodott a városhoz, hogy az ő alapfizetésük, dacára az új fizetési szabálynak, 1500 koronában állapíttassék meg, amint azt ő a városnál való alkalmaztatásuk idején megkapták. A márciusi városi közgyűlés az iskolások javaslatára ezt a kérelmet nem teljesítette, hanem azt mondotta ki, hogy a folyamodók az

új szabályzat értelmében 1400 koronás alapfelosztásban részesítendők. E közgyűlési határozatot a belügyminiszter ma érkezett leiratára megsemmisítette. A leirat a folyamodók kérelmét jogosnak és teljesítendőnek mondja és megjegyzi, hogy bár a kérdés nem a törvényhatósági, hanem a közigazgatási bizottság alá tartoznék, jelenleg tekintet nélkül és hatásköri kifogással nem él, mert a kérelem annyira jogos, hogy a folyamodás már ezen az alapon is eldönthető.

A város a Westinghouse gyárért Megszavazták a 300,000 koronát.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 9.

A törvényhatósági bizottság ma elég zajos hangulatban ugyan, de megadta *Varjassy* Lajos polgármesternek a felhatalmazást arra, hogy az Aradon létesítendő automobilgyár részvénytársaság aláírásai ivén a város nevében háromszázezer korona elsőbbségi részvényt jegyezzen. A részvényjegyzés és a gyáralapítás elcsépeelt történetét ismerve, ez nem is lenne oly nagy jelentőségű aktus például — Temesvárott, Győrött vagy még egy tucat olyan városban, a mely *nem tartozik a Reinhart-féle kategóriába*. Aradon azonban, a szeszélyes, inkonzekvens, a máról-holnapra változó hangulatu törvényhatósági bizottság hazájában a polgármester megkönnyebbülten sóhajthat fel annak láttán, hogy a város képviselőinek nagy többsége mégsem vállalkozik kerékkötő szerepre.

Ezek konstatálása után tartozunk azzal, hogy a *Reinhart* féle kategória című homályos jelzőt egy kissé közelebből is megvilágítsuk. Azt hisszük, hogy egészen új valami, de csak a neve, mert hát az a tény, melyet *Reinhart* Gyula a maga praktikusan láó szemével meglátott és a kertelést utáló igazmondásával a közgyűlésnek szemére lobbantott, már évezredes magyar betegség.

Kétféle lélek lakik a magyarban. A sötét és a fehérastali. Egészen elfogadható módon hevül a szépért és jóért a bankettekben s igazán kelleti kényelemmel kerül ki az eszmék megvalósításának munkáját. *Reinhart* egyszerűen, de találóan jegyezte meg, hogy az Iparpártolás örömkönyvet hullathatna, ha annyit történnék érte ott, ahol cselekedni kell, mint amennyit szónokolni érte a bankettekben.

A törvényhatósági közgyűlés mégis csak elszégyelte magát s nem akart abba a kategóriába kerülni, amely csak szónoklatokkal cifrázza fel az önálló és teremtő Magyarország jelssavát s megmutatta, hogy cselekszik is az Iparért, megadta a felhatalmazást a polgármesternek arra, hogy háromszázezer korona értékű részvényt jegyezzen az automobil gyárra.

Varjassy Lajos polgármester a közgyűléshez benyújtott előterjesztésében, amelyet la pontban egész terjedelemben közöltünk, érthetően megmondotta, hogy remmi sem változott s éppen annyi érv szól ma is a gyáralapítás mellett, mint a múlt esztendőben s azért kéri a felhatalmazást, mert nem akarja, hogy másutt lélesüljön a gyár.

(Az ellenzék.)

Tedeschi Viktor volt az első, aki őszinte hódolattal hajtott szászlót az Ipar és kereskedelem előtt s elmondotta, milyen üdvös dolgok ezek. De azért az ingyen telek és adómentesség adományozásán túl nem hevült fel s kere-

ken megtagadta azt, hogy a város részvényeket jegyezzen.

Somló Ármin dr. volt a második, aki szintén lelkes barátja a gyáralapításoknak, csak éppen akkor husódik vissza, mikor már alapítani kell. Ő sem akart felhatalmazást adni a polgármesternek s jónak látta még egyszer elmondani, hogy az alapítók negyvenöt százalékos találmányok és szabadalmak alakjában fektetnek a részvényükébe. Ez a szenzációs teleplezés azonban nem hatott, ép úgy, mint azok a sötét felhők sem hulladoztattak pusztító szurkot a gyáralapítás fölé, melyeket *Somló* dr. felvonultatott.

A takarékos kereskedő szólt meg *Adler* Andorban. Azt gondolta, hogy egy hónap is idő s ha egy hónapra kitolhatja a megalakulást, az tiszta haszon. Halasztó indítványt tett, mert szerinte az egész akció előről kezdődik az által, hogy a múlt évi határozat szerint nem alakult meg a részvénytársaság s úgy a telekadományozás, mint a részvényjegyzési aláírás együtt tárgyalandó egy később összehívandó rendkívüli közgyűlésen, amely elő újból előkészítve s minden bizottság által letárgyalva kerüljön a kérdés.

(A gyárpártiak)

A polgármester vette pártfogásába ezután az előterjesztést s arról győzte meg a közgyűlést, hogy csak a részvényjegyzés kérdése szorul újabb elhatározásra, mert a telekadományozást jogörvényesen fejezte be a törvényhatóság. A gyáralapítókkal szemben szükséges előékenység hangulatával kérte a felhatalmazás újabb megadását.

Müller Lajos dr. felszólalása arról igyekezett meggyőzni a közgyűlést, hogy a polgárság által megindított akció teljes bizalmat érdemel és közcélt szolgál, mert egy olyan betegséget gyógyít, mely minden bajnak a kulfeje. Aradon nincs új jövedelemforrás, tehát minden alkalmat meg kell ragadni, ha a polgárság maga akar munkát adni a munkát keresők kezébe. Olyan vállalatban, melynek megteremtésében *Sármeszy* Endre is részt vett, abban a város is helyet foglalhat, mondotta szajos helyeslés közben.

(Lényeg és forma.)

Minden dolognak van lényege és alakja. Ez utóbbit a természet a jogászok részére teremtette. Azért *Nemess* Zsigmond dr. állott fel, hogy alaki kifogásokat emeljen. Abban igaza volt, hogy újabb alapítási tervet közzé lehetett volna tenni s úgy mindenki tudhatta volna, hogy megvan-e az alapítók személyében a szükséges garancia. Ez tényleg alaki hiba volt, de nem olyan súlyos, hogy ezé a lényegét meg kelljen élni. A lényeg az, hogy a város jó üzletet köt-e. — mondotta *Nemess* — de ő a lényeggel most nem akart foglalkozni s azért azt indítványozta, hogy újra tárgyalják az összes bizottságok s egy hónap múlva lelkesedéssel fogja megszavazni. Elfeledkezett azonban *Nemess* dr. arról, hogy Arad háromszázezer koronája csak szeptember végéig ér ennyit, mert októberben már nem reflektálnak ránk, mert a torontellak csak október elsejéig hajlandók négyszázezer koronát egy Aradon létesítendő gyárra jegyezni, mint ezt *Varjassy* polgármester *Nemess* dr. szavaira reflektálva elmondotta.

A következő szónokok már aztán győzelemre is vitték a tanács javaslatát. *Steigerwald* Alajos meleg szavakkal vette pártfogásába a javaslatot s kérte a közgyűlést, hogy hatalmazza fel a polgármestert, mert ma éppen olyan szükség van Ipari telepek létesítésére, mint egy évvel ezelő.

(A Kasszandrák ellen.)

Utána *Révész* Adolf pénzügyi szempontból világította meg a kérdést és azt mondotta, hogy örömmel üdvözlí azt a pesszimizmust, amelylyel a Westinghouse gyár ellenzói viselkednek. Nem osztja a polgármester ama nézetét, hogy nem kell a kérdéseket fekete szemüvegen át nézni. Pénzügyi kérdésekben igen pesszimiztikusan kell gondolkozni, mert ez áll legközelebb az igazsághoz. Különösen Aradon tapasztalta azt, hogy a Kasszandra jóslatok csüörtörtörtét mondanak. Így történt ez a csanádi vasút, a Weitzer-gyár és a hegyaljai motoros vasút alapításánál is. A Westinghouse-gyár ellenzói egyrészt pesszimizmust fejtenek ki, másrészt azonban egyes dolgokat mikroszkopikus szemmel néznek. Nagyító üvegen keresztül nézik az adómentességet, amely minél nagyobb volna, annál jobb, mert bizonyítéka volna a Westinghouse gyár prosperálásának. De az adómentességet nagyító üvegen keresztül nézni és a gyár fejlődésében nem bíni, elenmondást rejt magában.

A telek érték kérdése is túl van becsülve, hiszen a megmaradó telek éppen a gyárak alapítása által — amint ezt a Weitzer gyárnál is láttuk, — nyernek többet értékükben, mint a mennyit az adomány maga kitesz. Emlékeztet *Somló* pesszimizmusára az autóbussz dolgában, amelynek előnyös eredménye mindenesetre az, hogy nagyobb személyforgalom van a városban és ez csak fele annyiba kerül a lakosságnak, mint azelőtt. Hogy a Westinghouse gyár kilencszázezer koronát kér B) sorozatu részvényekben, ez áldozat ugyan, de *aki kap, annak adni is kell*. Ezt az áldozatot azonban túl nem becsüli, mert a gyár csak az esetben kapja a szabadalomért kikötött összeg kamatát, ha már az A) sorozatu részvények, mint Aradváros közönsége, öt százalékos erejéig kielégítve vannak. A kereskedelmi életben ez nincs más kép: aki kapni akar, annak adnia is kell. Meltányolja ugyan a folytonos hivatkozást a 78%-os pótdóra, de ezt a kérdést mindkét oldalról kell tekinteni, mert szívesen fizetünk három százalékkal több pótdótot, ha az a lakosságnak jövedelemsszaporodásban négy és öt százalékos jelent. De úgy látja, hogy a kormány is bizik a gyár fejlődésében, mert háromszázezer korona államsegélyt szavazott meg. Hozzájárul a tanács javaslatához.

A hosszúra nyulott vita utolsó szónoka *Reinhart* Gyula volt, aki rövid beszédben ránta fel a közgyűlés lelkiismeretét, mely a közgyűlési teremben nem oly éber, mint a bankettekben, ahol Iparfejlesztésről szónokolni kell, de tenni nem akar érte semmit.

A többség ezután öt szavazattal szemben megadta a polgármesternek a felhatalmazást s *Reicher* Károly főügyész indítványára kimondotta, hogy a közgyűlés határozata csak birtokon kívül felebeeshető meg.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Gyermekeknap Aradon. Az aradi „Fehér Kereszt” gyermekvédő egyesület azon kérelemmel fordul a nagyérdemű közönséghez, hogy azok, akik az Aradon 1908. évi szeptember hó 18, 19 és 20-án tartandó gyermekeknapok rendezésében részt venni óhajtanak és meghívót esetleg nem kaptak, a szeptember hó 11-én d. u. 8 órakor a városháza kistermében tartandó értekezleten okvetlen megjelenni szavakodjanak.

Fordulat

a Sulkovszky—Tagányi válópörben.

A hercegnő elmozdítása.

A törvényszék ítéletét megsemmisítették.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 9.

Abban az öt év óta huzódó s ország-szerte nagy feltűnést keltő válópörben, amelyet Sulkovszky Ida hercegnő indított férje, Tagányi Sándor aradi ügyvéd ellen, a nagyváradi tábla felebbviteli tanácsa ma délelőtt hozta meg nagyjelentőségű ítéletét. A tábla az aradi törvényszéknek a válást kimondó ítéletét teljesen megváltoztatta s a hercegnőt válókeresetével elutasította. Az ítélet rendkívül érdekes indokolása szerint Tagányi nem sértette meg a hitvestársi köteleességet s ennek következtében válási ok nem forog fenn.

A válópör keletkezése.

A válópör, amely 1903. október hava óta folyik, valósággal bővelkedik a felette diszkrét és pikáns érdekességű részletekben s a bíróságok éppen erre való tekintettel a felek kérelmére az ügyet mindvégig zárt ajtók mögött tárgyalták. A hercegnő válókeresetét mintegy tizenkét különböző okra alapította, amelyekkel azt kívánta igazolni, hogy férje a hitvestársi hűséget több ízben súlyosan megsértette, vele rosszul bánt és őt tetteleg is bántalmazta.

Három évig tartott, míg a per elbírálására illetékes első fórum, az aradi törvényszék számos kimerítő tárgyalás után, mintegy hatvan kihallgatott tanu vallo mása alapján meghozhatta ítéletét. A törvényszék ez alkalommal elutasította a hercegnőt keresetével, mert a produkált bizonyítékok alapján nem látott okot fenforogni a válasra. Ezen ítélethozatalnál azonban a bíróság mellőzött egyes olyan bizonyítékokat, amelyeket a tárgyalások folyamán mindkét fél felajánlott, de amelyek figyelembe vételét a törvényszék nem tartotta szükségesnek. Ez okból a hercegnő jogi képviselője az elutasító ítélet ellen felebbezéssel élt, amelynek a nagyváradi tábla annak idején helyt is adott, mert az első bíróság ítéletét feloldotta és a törvényszéket a bizonyítékok kiegészítésére s új ítélethozatalra utasította.

Az újabb ítélet.

Az aradi törvényszék az újabb bizonyítási eljárás befejezése után ez év március havában hozta meg újabb ítéletét, amely teljesen az ellenkezőjét tartalmazta az első alkalommal hozott ítéletének. A törvényszék ugyanis akkor helyt adott a hercegnő kérelmének — s a házasságot a férfi hibájából felbontotta. Az ítélet indokolása a válás kimondásánál arra az egyetlen körülményre támaszkodott, hogy Tagányi súlyosan megsértette a hitvestársi köteleességét azzal a házassági szerződéssel, amelyet nejevel, a hercegnővel kötött. E szerződésben ugyanis a felek közös megállapodással kimondták azt, hogy nem tesznek különbséget a férj és a feleség vagyona között, hanem kikötötték a vagyonközösséget. A törvényszék ebből úgy látta, hogy Tagányi aránytalan vagyoni előnyöket biztosított magának s azt a hitvestársi köteleesség megsértésének tekintette.

A tábla döntése.

Ezen ítélet ellen Steinhardt Mór dr. ügyvéd, Tagányi Sándor jogi képviselője a nagyváradi táblához felebbezést adott be, amelyben az elsőbírósági ítélet megsemmisítését kérte. Alapos jogi érvekkel mutatta ki, hogy a törvényszék ítélete meg nem állhat, mert a vagyona vonatkozólag a házassági szerződésben foglalt megállapodás nem ad okot a válasra.

A tábla polgári felebbviteli tanácsa ma délelőtt tárgyalta az ügyet. Az előadó referálása után a bíróság tanácskozásra vonult vissza, amely három óra hosszat tartott. Ezután a tábla meghozta ítéletét, amely szerint a törvényszék ítéletét egész terjedelmében megváltoztatja, a hercegnőt válási keresetével elutasítja s kimondja, hogy válási ok egyáltalában nem forog fenn, a férj a hitvestársi köteleességet a házassági szerződésben nem sértette meg.

A hercegnőnek módjában áll a tábla eme reá nézve kedvezőtlen ítélete ellen a legfelsőbb fórumhoz: a kuriához jogorvoslattal élni, bár nagyon kevés kilátása lehet arra, hogy a kuria a tábla ítéletét megváltoztatja. Ez az ügy ugyanis némileg más alakban egy ízben már megfordult a kurián s ez alkalommal a hercegnőt szintén elutasították. Akkor arról volt szó, hogy a hercegnő Tagányival szemben nőtartást kért a maga számára megállapítani, arra való hivatkozással, hogy közte és férje között többször tettelegességre került a sor, Tagányi őt gyakran bántalmazta s e miatt volt kénytelen férjét elhagyni.

A kuria azonban Tagányit nem kötelezte nőtartás fizetésére, mert bár beigazoltnak vette, hogy a házastársak között egyszer-mászor fordultak ugyan elő surlódások, de ezek mindannyiszor kibéküléssel végződtek. Azt is megállapította a legfelsőbb bíróság, hogy a hercegnő nem bántalmazások miatt hagyta el férjét, mert ama eset után, amelyre a hercegnő hivatkozott, szintén kibékült férjével és még hónapokig a legjobb egyetértésben élt vele együtt.

Nagyon valószínű, hogy a kuria ezt az álláspontot a válópörben való döntés alkalmával is fentartja s a tábla mai elutasító ítéletét jóváhagyja.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Szászy Gizi — az aradi Nemzeti Színház vendége.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 9.

Erdekes színházi eseményre van kilátása az aradi közönségnek mindjárt a téli színház megnyitása után következő estéken. Több, mint valószínű ugyanis, hogy Szászy Gizi, az aradi orfeum művésznője vendégként föl fog lépni az aradi színházban.

A minap röviden érintettük már, hogy az aradi társadalom néhány kiváló szereplője levelet írt Szendrøy Mihálynak, a direktor figyelmébe ajánlva Szászy Gizit. A levélírók azt tanácsolták Szendrøynek, hogy jöjjön át Aradra és nézze meg az orfeumdívát, aki föltétlenül megnyeri a tetszését és akkor Szászy Gizit bizonyára szerződtetni fogja.

Az aradi színház igazgatója ma felelt a levélíróknak. Azt írja ma Aradra küldött válaszában, hogy legközelebb djön és megnézi

Szászy Gizit s hajlandó az orfeum csillag által választandó bármely szerepben szerződtetés céljából vendégként felléptetni.

Szászy Gizivel ma este közölték a direktor választát s kijelentette, hogy hajlandó föl lépni az aradi színpadon s ha Szendrøyvel meg tud állapodni a szerződtetés föltételeiben, úgy örömmel marad Aradon.

* A természet csodái. Bimulatos hatást ért el az Uránia színtársz tegnap műsorának a két természeti felvételből álló száma, u. m. „A vadregényes Devonshire” és az utazás „Quebeck-től a Niagara visesésig.” Remekelbnei remekebb tájkon keresztűl víz az ut bennünket, úgy az angol szigetszágon keresztűl, valamint az amerikai prairiken és mesés hatást vált ki az a jelenet, amikor a világűrű, felséges Niagara viseséshez érünk. Maga e két színes természeti felvétel is megérdemli, hogy a különben is kitűnően összeállított műsort megnézzük, mely programnak úgy kedden, valamint tegnap is minden egyes előadásán telt házból álló közönség volt. Holnap teljesen új műsor kerül bemutatásra és a ma megtartott próbák már eleve is biztos sikert ígérnek.

ARAD

a bankkartzel ellen.

A közgyűlés elfogadta

Müller Károly indítványát.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 9.

Aradváros mai közgyűlésén tárgyalta Müller Károly képviselőnek a fővárosi bankkartzel ellen benyújtott, érvekben gazdag indítványát, amely teljesen erköicstelen intenciójunak, kapzsinak s a közönség szempontjából károsnak mondja a fővárosi bankok kartzeljét. A pénzügyi bizottság pártolólág terjesztette Müller indítványát a közgyűlés elé. A figyelemreméltó indokokkal támogatott indítvány ama részét, amely gondoskodik arról, hogy a közgyűlés milyen intézkedéseket tegyen a kartzel ellen, itt közöljük:

1. Foglaljon állást a törvényhatóság a már létrejött bankkartzel ellen s hasson oda, hogy a minden tekintetben káros következményű bankkartzel megszüntetessék.

2. Szűkítsen meg a kormány a kartzelhez tartozó pénzügyintézetekkel minden összeköttetést.

3. Az eddigi bankösszeköttetéseinek megszüntetésével tőkének egy részét oly vidéki pénzügyintézeteknél helyezze el, melyeknek bonításához kétség nem fér.

4. Helyesse el további pénzfeleslegét a magyar királyi postatakarékpénztárnál s ugyanott vezesse be a visszacsámolási üzletágot, hogy ily módon a vidéki pénzügyintézetek olesó pénzforráshoz juttván, annak áldásában a mezőgazdaságot, ipart- és kereskedelmet részesíthessék.

5. Keressessenek meg az összes törvényhatóságok, hogy hasonló értelmű feliratok útján foglaljanak állást a kartzel ellen.

A közgyűlés általános helyesléssel fogadta az indítványt, amelyet Vannay Gyula adóügyi tanácsos terjesztett elő. A fölolvadás után Müller arra kérte a közgyűlést, mondja ki, hogy az indítványt egyhanguan fogadja el, aminek természetesen nagyobb súlya van. A közgyűlés eleget tett a képviselő kérelmének és egyhanguan fogadta el üdvös indítványát.

Nyári fürgeteg.

A t. közgyűlésből.

Nagy egyhangúság, nehéz unalom között nyitotta meg ma a városi parlamentet *Károlyi* gróf főispán. Ez az álmos hangulat hosszú ideig tartott. Hasonlatos volt ez a nyári forróságához, amikor még az a bizonyos hagyományos falevél se lebben meg a fán s amely után egyszerre kitör a vihar. A közgyűlés nyári fürgetege az automobil gyár körül keletkezett. Ez a vihar nem pusztított, hanem teremtett: lehetővé tette, hogy a Westinghouse-gyár rövid idő múlva fölépüljön Aradon.

A fürgeteg előtt állandó fejbólin'gatásokból állt a közgyűlés. Bólintgattak akkor is, amikor a tanács előterjesztette azt a kívánságát, hogy a jövő hónapban halasszák el a közgyűlést egy héttel, a nagy szüretekre való tekintettel. Egy-egy álmos hang hallatszott:

— Főlöseges elhalasztani, hiszen odakint a Hegyalján is lehet közgyűlést tartani!

— Akkor többen is lennének jelen a közgyűlésen, — vélekedett Szalay Noldi.

Nem volt visszhangja a vicceknek. A t. közgyűlés sietni akart. A legmegátalkodottabb élcelők se akadtak fenn azon, hogy a Sztójka József bájos leányának kért művészi ösztöndíj ügyében a tanács az ösztöndíj kiadása mellett a kisasszony hangjára a városi művészeti és építészeti bizottság figyelmét hívta föl. Kevés mozgás és helyeslő morgás támadt Müller Károly kártel-ellenes indítványának fölolvassakor. Az indítványtevő olcsó hitelről is beszélt. Az egyébként ma esőndes Nagy Sándor panaszosan kiáltott közbe:

— Egyáltalán nincs se olcsó, se drága hitel!

— Ez a beszéd nem érdemel hitelt, — felelt egy maliciózus hang.

A színház renoválásának ügye után, amelynél *Tisch* dr. figyelt erősen, előkerült az, amit a városatyák úgy hívnak, hogy *nagy ügy*. Itt az automobilgyárnak szükséges háromszázezer koronára volt szó, s itt tört ki a vihar. Zubor Andor most a helyzet komolyságára való tekintettel nem gyáriott szövegeket, hanem a polgármester jelentésének fölolvassása közben az automobilgyárat engedte érvényesülni. Olyan meleg szeretet áradt ki a hangjából, hogy a közgyűlés tagjaiban azonnal rokonszenv ébredt a Westinghousegyár iránt. Azonban Tedeschi Viktor és Somló Armin dr. gonoszokdoltak róla, hogy ez a szimpatia elszálljon. Somló roppant be akarta feketélni a gyárat és összehordta ellene a legképtelenebb érveket.

— No ha ilyen beszéddel védelmezi az ügyfele érdekeit is, akkor az sok perköltséget fizet — az ellenfélü gyvédjének, — kiáltozták felé a gyár barátai.

Varfassy Lajos nagyon védelmezte az automobilgyárat és ilyen kijelentést kockáztatott meg:

— Már most mondhatom, hogyha az automobilgyár ügye sikerül, akkor a közel jövőben még egy nagy gyárat hozok Aradra. Erre komoly kilátásaim vannak.

Nemess Zsigmondot azonban ez az ígélet nem hatotta meg.

— Bennünket ilyen ígéretekkel nem lehet megvesztegetni, — mondta Somló dr. nagy zugás, kiáltozás közben

Somló különben ma folyton kuruckodott és hajthatatlan volt. Hiába biztatta *Révész* Adolf, hogy kövesse az ő példáját és ne feketé, hanem világos szemüveget vegyen föl. *Révész* ráolvasta az ügyvédre, hogy az autobuszokat is nagy ellenszenvvel fogadta, pedig ime azok máris hasznát hajtának a városnak.

— Nem áll, — kiáltotta Somló — az én jótalaim ott is bevalósultak. Az autobusz rossz üzlet. Ekkor már olyan volt a közgyűlés, mint a méhkas: zibongás, zaj, dörömbölés volt hallható.

— Szavazunk, szavazunk! — kiáltozták és elnyomták a többi fölészólalók szavát.

Hiábavaló is volt a prókátorkodás, mert a közgyűlés többsége az automobil-gyár mellett döntött s csak néhányan szavaztak ellene. Amikor a szavazatokat összeolvasták, a teremszolga két hatalmas égő lámpát hozott a terembe.

— Mit akarnak azokkal az égő lámpákkal, hiszen még nincs sötét? Vigyék ki! — mondta Somló dr.

— Csak hagyják itt, — szólt közbe *Műlek* Lajos, az automobil-gyár barátja, — jó lesz azokkal magukat fölvilágosítani.

SIKKASZTÓ MINISZTER.

Valami büzlik Dániában...

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 9.

Dániának, a Hamlet országának kínos szenzációja van. *Alberti* volt igazságügy-miniszter, aki csak néhány hónappal ezelőtt vált meg tárcájától s egy nagy bank élére került, önmagát feljelentette a kopenhágai rendőrségen, hogy az államtól és a vezetése alatt álló pénzügyintézetől összesen mintegy tizenháromezer millió koronát sikkasztott. A minisztert, aki egyike Dánia legnagyobb és legnépszerűbb politikusainak, nyomban letartóztatták. A hír villámgyorsan terjedt el a dán fővárosban és mindenfelé óriási konsternációt keltett.

A szenzációs sikkasztásról Kopenhágából ezeket jelentik:

A berti volt igazságügy-miniszter tegnap jelentkezett a rendőrségen és egykedvűen bejelentette, hogy a miniszteriumban és több intézetnél négy sikkasztást követett el, amelyek összesen tizenháromezer—tizenháromezer millió koronára rúgnak.

A rendőrfőnök azonnal a minisztereinköz sietett, aki éppen a kikötő állomáson időzött, ahol *Alexandra* angol királynő és az orosz anyasátrét kellett fogadnia. A hír roppantul felzúgatta a minisztereinköz s nyomban intézkedett *Alberti* letartóztatása iránt. Az államkincstár kára két és fél millió korona, az elsikkasztott összeg többi része a bank pénze volt.

Alberti, mint kopenhágai ügyvéd kezdte pályáját és éveken át ült az igazságügy-miniszteri székben. Tagja volt a jelenlegi kabinetnek is, amelyből csak két hónappal ezelőtt lépett ki. Ekkor megalakította a dán parasztpartot, amely az ország földművelőit és kisbirtokosait egyesítette.

A sikkasztás hírére a betevők valóságos megostromolták a pénzügyintézet épületét.

A sikkasztó miniszter néhány nappal ezelőtt egy lakomán a király jobbán ült és seaki sem sejtette, hogy *Alberti* évek óta milyen manipulációkkal foglalkozott. Kedden délután még tanácskozást folytatott a kormány tagjaival, akik fontos politikai kérdésekben mindig meghallgatták a nagylelkű államférfi véleményét. *Alberti* csak mintegy három héttel ezelőtt lett titkos tanácsos, amelylyel az exkallenciás címet kapta. Ez év elején az ő igazságügy-minisztersége idején történt, hogy a dán parlament nagy és heves vita után elfogadta *Alberti* egy javaslatát, amely visszadlítta a botbűntetést.

Alberti négy évvel ezelőtt elvált férjétől és nőül ment a dán opera egyik tenoristájához. A válás azonban semmiféle változást nem idézett elő a miniszter és a volt

felesége egymás közötti viszonyában, úgy hogy három hónappal ezelőtt ánnepelték házasságuk huszonöt éves jubileumát, amelyet az új férj lakásán tartottak meg.

Az ellenkoalíció boszorkány-konyhájából

A „Magyarország” leleplez.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 9.

Egy koalíciós estilap, a „Magyarország” mai számában szenzációsan beállított leleplezéseket közöl arról, hogy *Krisztoffy* József, a Fejérváry kormány volt belügyminisztere miképpen próbálkozik az ellenkoalíciót létrehozni. A „Magyarország” értesítése szerint ez az ellenkoalíció a balpárt egy részéből, a nemzetiségi párt összes árnyalataiból, a nemzetközi szociáldemokrata pártból, az országos polgári és a nyugatmagyarországi radikális pártból, a békéscsabai parasztpártból, a demokrata pártból és végül a balmazújvárosi földművelő pártból fog állani.

A magunk részéről határozottan kalandosnak tartjuk a híresztelést. Azok a pártok, amelyek a „Magyarország” szerint az ellenkoalíciót fogják alkotni, annyira ellentétes elvi és gyakorlati alapon állnak, hogy elképzelhetlen ezek egyesülése. Bizonyos, hogy a cikkben említett pártok nyilatkozni fognak és valamennyien megcáfolják a „Magyarország” közleményét.

A „Magyarország” cikkének lényege a következő:

Krisztoffy a bukása után tudvalevőleg megalapította az országos polgári radikális pártot, amelyet havonként négyezer koronával szubvencionált. A párt az István főherceg-szálloda épületében rendezett be központi helyiséget. Ez év februárjában *Krisztoffy* Bécsbe utazott. Visszaérkezése után nem küldötte be többé a pártnak az esedékes havi négyezer koronát s a sürgetésekre azt válaszolta, hogy a szubvenció további intézkedésig elmarad, mert az agitációnak ezen a más irányban kell folytania. A párt ekkor felmondta a körhelyiséget és azóta csak névleg létezik.

Krisztoffy ezután érintkezésbe lépett a nemzetiségi képviselőkkel, akik hajlandóan mutatkoztak egy ellenkoalícióban való részvételre, de feltételül köölték, hogy *Krisztoffy* gondolkodni tartozik arról, hogy a magyar parasztság is megbarátkozsék az ellenkoalíció gondolatával. Ekkor *Krisztoffy*ék hozzáfogtak a parasztságnak szociálistikus alapon való szervezéséhez. Két szervezetet használtak fel: a Békéscsabán székelő parasztpártot és az országos földművelő pártot, amelynek Balmazújvárosban van a központja. A csabai pártnak *Achim* L. András, volt országgyűlési képviselő, a balmazújvárosinak *Boros-Brindus* Mihály, az ismert szociálisták agitátor a vezetője. A szervezkedéshez szükséges pénzt *Krisztoffy* adta.

Igy történtek meg az első lépések az ellenkoalíció megalakítása felé. *Krisztoffy* a nemzetközi szociáldemokrata párttal is tárgyalt régebben és a párt rövid ízesztendő alatt több mint hatszáz szervezett községet mutatott ki. Ezek a szervezetek azonban amilyen gyorsan keletkeztek, olyan gyorsan meg is szűntek s amikor a szociálisták parasztkongresszust akartak tartani, mindössze két paraszt jelent meg. A sikertelenség okát *Krisztoffy*ék abban látták, hogy a magyar paraszt nem érli meg a kollektív viszonyokat és megasnak tartja a heti husz filléres pártadót. Őkülva tehát a

történeken, Kristóffy, Achim és Boros haza fias alapon, pártadó nélkül, a tulajdonjog elismerésével összerakott programot hirdettek, amelynek főelve az, hogy: *földet a parasztnak.*

A két parasztpárti vezér kötelezettséget vállalt Kristóffyval szemben arra, hogy az alföldi parasztságot 1909. tavaszáig szervezik. Achim eszenkivül ezt a feladatot is vállalta, hogy *követelti Kristóffy érintkezését a balpárttal és a demokrata párttal.* Tényleg érintkezésbe lépett Pető Sándor demokrata párti képviselővel és a balpárt egy tagjával részint személyesen, részint levél útján. Achim a tanácskozások eredményéről beszámolt a volt darabont miniszternek, aki aztán maga folytatott tárgyalásokat Lukács László, Viád Aurél, Maniu Gyula, Hodzsa Milán és Polák Mihály nemzeti párti képviselőkkel. Kristóffy gyakran elültt Andrásy-utí lakásáról s ilyenkor a kérdezősködőknek azt mondták, hogy elutazott. Tényleg azonban zugluti villájába rejtőzött és ott titkos tárgyalásokat folytatott.

Március közepén egy bécsi megbízott, továbbá Hodzsa, Viád és Maniu képviselők egy teljes napon át tanácskoztak ott és elhatározták, hogy megteremtik az ellenkoalíciót. Megvitatták a részletkérdéseket is és a következőkben állapodtak meg:

Az ellenkoalíciót azon napon proklamálják, amelyen Andrásy a választói reformot a törvényhozás elé terjeszti. Az ellenkoalícióba bevonják: a tótokat, a románokat, szerbeket, a nemzetközi szociálistákat, az országos polgári radikális pártot, a nyugatmagyarországi radikális pártot, a békéscsabai parasztpártot, a balmaulvárosi földművelő pártot, a demokrata pártot és a balpárt egy részét. A kisebb román és tót lapokat megszüntetik, a békéscsabai „Paraszt Újság”-ot felhozzák Budapestre és egy filléres napilappá alakítják át. A Mezőfőle újjászervezett szociáldemokrata pártot nem vetik be az ellenkoalícióba, mert szerintük Mezőfő élénk kapcsolatban van a kormánnyal. A memorandumhoz szükséges pénzt megállapodás szerint Kristóffy bocsátja a pártok rendelkezésére, ennek fejében a pártok arra kötelezik magukat, hogy a paraszt és a földművelő párt 2—2, a tótok 3, a románok 2, a szerbek 1, a nyugatmagyarországi radikálisok 4 mandátumot szereznek az új választási törvény alapján megajándékozó választásokon Kristóffy embe- reinek.

Az ezredes leányának büne.

Lopott — hogy becsületes maradhasson.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, szeptember 9.

Az Aradi Közlöny megírta L. M., a Nép-színház-Vigopera tagjának szomorú történetét, aki fiatal leány léte, csak hogy a becsület útján maradhasson — lopásra vetemedett. L. M. egy ezredesnek volt a leánya. Atyjának, miután kivételes házassági engedély alapján nősült annak idején, le kellett mondani nyugdíjigényéről.

Az ezredes nyolc évvel ezelőtt meghalt s a leányuk kellett beteg anyját eltartani. Sokat dolgozott, még többet koplalt, de azért nem fogott rajta a csáb s féltékenyen őrizte erényét. Két évvel ezelőtt a leány rájött arra, hogy jó hangja van s elhatározta, hogy színesítő lesz. Krecsányi igazgató nyomban szerződtette 30 korona havi fizetéssel. Meghagyta a leányuknak, hogy az esti előadásra már jöjjön el, azonban hozzon magával egy trikót és egy selyemfélécipőt.

A naiv leány kétségbe volt esve. Nem mert előleget kérni. Dóiban egy kis kávémérésben, ahol ebédelni szokott, megpillantott egy gazdátlan ridikült. Ezt gyorsan kabátja alá rejtette s odahaza kinyitotta. Egy kis bádögkaszta volt benne, amelyben két aranygyűrű volt. Ezeket 20 koronáért eladogosította s megvette az árán a színpadi kellékeket. Másnap reggel lelkiismereti furdalástól ösztökélve, elment a kávészobához és bevallotta neki bűnét. Átadta a zálogcédulát és ígérte, hogy első gázsijából megtérít mindent.

A bűnbánat későn volt, mert már a gyanu alapján megtették ellene a feljelentést s lévén az ügy hivatalból üldözendő, el is ítélték a szerencsétlen leányt a minimális büntetésre, *hat havi börtönrre.* A tábla már kegyelmesebb volt s ezt lezállította *három heti fogsárra.* Ma fog lalkozott az esettel a kuria, amely meghallgatva Miklós Gyula dr. védelmét, alkalmazta a 92. §-t és — mint fővárosi tudósítónk jelenti — mindössze *két napi fogságban* állapította meg a leány büntetését.

A tolvaj bárókisasszony az aradi vasuti állomáson.

Beszélgetés báró Bánffy Jolánnal. — „Az én életem egy szomorú regény.”

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 9

A szerencsétlen bárókisasszony, a huszonegy esztendő *Bánffy Jolán*, akit vére a bűn útjára kergetett, kedden reggel fél óra hosszáig időzött az aradi vasuti állomáson. Megírta az *Aradi Közlöny* tegnapi számában, hogy báró *Bánffy Jolánt* Budapesten razzia alkalmával megtalálta a rendőrség a *Két korona* című kétes hírű szállóban és a főkapitányságra vezették, ahonnét azonban szabadon engedték, mert okmányokkal igazolta, hogy nagybátyja, a tövisi postafőnök, akit a kisasszony meglopott, visszavonta ellene a feljelentést. Hétfőn Budapestre érkezett a baronessz tövisi nagynénje, aki hétfőn este 10 órakor Budapestre induló személyvonattal magával vitte Tövisre. Ez a vonat tudvalevően Aradra reggel hat órakor érkezik meg.

Az *Aradi Közlöny* munkatársa az aradi állomáson várta a bárókisasszonyt, akit egy másodosztályú vasuti kocsiban megtalált és rövid 20 percig tartó beszélgetést folytatott vele. A szegény mágnásleány könnyek között panaszkolta el szánnandó sorsát. Elmondta, hogy *egy volt aradi huszártiszt az oka az ő könnyet fakasztó tragédiájának.*

Munkatársunk a bárókisasszonnyal való találkozásáról a következőkben számol be:

A nagynéni tiltakozik.

A katasztrófát megudtam, hogy a személyvonat egy másodosztályú kocsijában utazik báró Bánffy Jolán nagynénjével együtt. Amikor a szakaszba lépem, mind a ketten feleltek. Megmondtam ki vagyok és mi célból závarom a högyeket: megtudni, mi okozta a bárókisasszony szomorú eltévelyedését?

Ezt hallva, a nagynéni haragosan tiltakozni kezdett.

— Ugyan hagyjanak föl már ezzel, hogy szegény unokahugommal foglalkozzanak. Ittenem, milyen dolgokat olvastam róla a lapok-

ban. Micszen nem mondom, hogy valótianságok azok, de hát nagyon ki voltak színezve. Elég nagy a mi szerencsétlenségünk; a lapok miatt is tálalják föl az ilyesmiket.

Itt közbevágott a bárókisasszony:

— Én nem haragszom az újságokra. Nem is mondom, hogy hasugságot írtak. Igaz, ellop-tam a nagybátyámtól 4200 koronát; rossz utra tértem, nem tagadom. De hát ha már annyit tudnak az emberek, tudják meg azt is, ki volt okozója az én tragédiámnak. Jó, hogy fölkeresett bennünket, legalább elmondhatom az életem tragédiáját, amiből mindenki meggyőződhetik róla, hogy *az én életem egy szomorú regény.*

A nagynéni megint tiltakozni próbált, de az erős akaratú, nagy barnaszemű, kissé sápadt, gesztenye hajú leány erőlyesen leintette:

— Hagyja csak el Mariska néni, jobb, ha mindent tud a világ! Tudják meg, kinek az áldozata vagyok.

Egy aradi huszártiszttról.

Itt felém fordult. A szeme villogott:

— Ez a város sok boldog órámnak volt a helye. De a boldogságom nem sokáig tartott. Három évvel ezelőtt nevelőnő voltam Arad-megye egyik leggazdagabb családjánál. Apám és anyámat hamar elvesztettem, gazdag rokonnaim átkos családi viszály miatt megszakitottak velem az összeköttetést és mint kész trónitónő Tövisre kerültem, ahol nagybátyám, báró Bánffy Károly postamester. Tanítónői állást nem tudtam kapni, a nagybátyám terhére se akartam lenni, hát elfogadtam az ajánlatát annak az aradmegyei uricsaládnak, amely nevelőnőnek hívott meg a házába két kis leány melé. A kis községben csendesen teltek a napok. Azt nem árulom el: melyik községben laktam, mert akkor könnyen kitalálná, hogy melyik az a család, akinek házában a tragédiám kezdődött. Már pedig nem szeretném, ha annak a neve bármilyen vonatkozásban is belekerülne az én szomorú botrányomba. Ők semmiről se tehetnek. Alig voltam náluk néhány hónapig, a vadászaton a sok vendég között megjelent egy csinos, imponáló külsejű aradi huszártiszt. Alkalmat keresett arra, hogy velem beszélgethessen. Az első találkozás mély hatással volt reám. Éreztem, hogy ez az ember nagy szerepet visz majd az én életemben. (A bárókisasszony itt könnyet törölt ki a szeméből.) Ez az ember nem katonának született, de nem is maradt katoná. Ha tőlem függött volna, a szabadgondolkodók iskolájában katedrát juttattam volna neki. Es a huszártiszt ezután többször kijött hozzánk és nagyon sokat foglalkozott velem. Olyan elveket hirdetett, amelyekről én, a fiatal leány, megkábultam. Azt hangoztatta, hogy nem kell az embertársak véleményével törődni. Csak olyant kell tenni, amiben a kedvünk telik, ha az az egész világ ellenkezésével találkozik is. S mindennek az lett a követke- venciája, hogy látogassam meg Aradon. Meg- tettem, mert nagyon szerettem. Napokig voltam Aradon az ő vendége. *De esküszöm, nem élt vissza a helyzettel.* Becsületes ember volt, kár hogy elszakadtam tőle. Aradról nem mentem többet vissza ahhoz a gazdag családhoz. Aradon akartam állást kapni, hogy közelében legyek ennek a bűvés hatásu embernek.

Pár hélig tartózkodtam itt. Akkor rám szakadt a legnagyobb szerencsétlenség. Az én bálványom elutazott. Azt mondta, szolgálati ügyben megy el. Pár nap múlva tudtam meg, hogy végleg eltávozott a városból, s kilépett a nadsereg kötelékéből. Akkor gazdag bátyjával külföldi utra indult. Ma se tudom, hol van. Nem hallottam róla azóta semmit.

Mindennek vége.

— En megtörve, lélekben meggyötörve, egy ember bűnös tanításaitól megrészegülve elhagytam Aradot és Tövisre mentem nagybátyámhoz. Akkor nagyon beteg lettem. Kőzel voltam a tébolyhoz. De az az ember, az a becsületes ember a lelkemben maradt, babonás erejű szava nem hagyott nyugodni. Próbáltam kiverni a fejemből a mondásait, de nem tudtam. Tövisen remete életet éltem addig, amíg nem diadalmaszkodott fölöttem annak az embernek a tanítása. Meguntam az egyhangúságot és beláttam, hogy neki volt igaza: nem kell törődni az emberekkel. En se törődöm most már. Idegen pénzhez nyultam és azzal elutaztam, hogy fölkeressem őt. Ugy hallottam, hogy Marosvásárhelyen, vagy Kézdivásárhelyen tartózkodik, hát odautaztam. Nagy csalódás ért, mert ott senkise ismeri. Ez olyan hatással volt rám, hogy közel voltam a tébolyhoz. Pocsékolni kezdtem a lopott pénzt s mulattam, amíg volt belőle. Azután elhatároztam, hogy az országban fellépek és szabadságom után Pestre utaztam. Bizony nem volt szerencsém, mert nagynéném, aki utánam jött, hamarosan rám talált és most visszavisz. De nem sokáig leszek a falu rabja. Visszamegyek a fővárosba, mert élni akarok, nem törődve a világ nyelvével.

A szegény bárókisasszony utolsó szavai sírásba fulltak.

A főkapitány támadója — öngyilkos.

Fölakasztotta magát az ajtóra.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 9.

Annak az utcai támadásnak, melyet a múlt héten Szalay József dr. főkapitány és Temesváry Géza dr. alkapitány ellen intéztek — mint szegedi tudósítónk jelenti — áldozata lett hétfőre.

Három favágó, köztük Józsa István 59 éves alsóvárosi munkás, — mint megírtuk — múlt héten a szegedi Széchenyi-téren három fővel összeshálkóztak egymást lökdösní kezdtek. Szalay József dr. és Temesváry Géza dr. éppen a korzón sétáltak és a verekedő embereket figyelmeztették, majd rendreutasították. A favágók rá sem hederítettek a figyelmeztetésre, sőt durván visszafelesttek. Józsa István pedig balját emelt Szalay József dr. h. főkapitányra. A dolog vége az lett, hogy a rendőrök bevitték mindhármójukat és kihágásért, meg hatóság elleni erőszakért eljárást indítottak ellenük.

Józsa István tíz napi elzárást kapott. Mióta a büntetést részabták, azóta folyton keseregve mondta Józsa, hogy nem éli túl a büntetést.

— Mi az élete egy börtönviselt embernek? — mondotta a feleségének többször.

Fenyegetését aztán hétfőn be is váltotta. Amíg felesége elment a dolga után, Józsa egyedül maradt otthon, a szobájába nagy szöveget vert és arra felakasztotta magát.

Este hat órakor ment haza a felesége s mikor benyitott a konyhába, rémülve látta férjét, hogy az ajtófényen lóg élettelenül. Azonnal segítségért kiabált, a szomszédok le is vágják Józst, de minden élesztgetés hiába való volt, mert akkorra már kihült az öreg holtteste.

A rendőrség nyomban kiment a helyszínre, az Alföldi-utca 46. sz. alá, de a rendőr orvos már csak a halált konstataálta. A holttestet bezsillátották a kórházba, ahol fölboncolják.

Az ajtófényre írt valamit krétával az öngyilkossá lett ember, de az írását elolvasni nem lehet, annyira kuszált.

Leányrablók az aradi rendőrség fogházában

Letartóztatták a mikalakai bíró fiát.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 9.

Ma éjjel tizenkét órakor három román legényt és egy tizenégy esztendőes szép leányt szállítottak be az aradi rendőrség fogházába. A legények között van a mikalakai román bíró fia is, aki három társával együtt elrabolt egy fiatal leányt.

Az esetről a következő részleteket kaptuk:

Néhány héttel ezelőtt a mikalakai román bíró 21 éves fia megkérte a 14 éves Hure Szidónia kezét a leány szüleitől. A gazdag szülők azonban nem egyeztek bele a házasságba. Azt mondták, hogy Szidónia még fiatal s a legény is várhat még egy pár évig.

A bíró fia azonban, aki úgy látszik nagyon szerette a szép, fejlett leányt, elhatározta, hogy magáévá teszi Szidóniát. Három barátjával állandóan leste szerelmesét, hogy alkalmas pillanatban elrabolhassák.

Az alkalom tegnap meg is jött. Tegnap reggel ugyanis a szép Szidónia gyalog tejet hozott be Aradra. Az országuton a bíró fia három barátjával kocsin várta a leányt és amikor senki sem látta őket, eldugrottak, aztán megkötözték Szidóniát, akit a kocsira vonszoltak. A leány tiltakozott, kiáltozott, de nem jött senki segítségére. Szidónia szülei ma reggel megtudták a merényletet s jelentést tettek a csendőrségnek, amely kinyomozta a szerelmesek tartózkodási helyét Ujmikalakán.

Ma este letartóztatták az egész társaságot és éjjel 12 órakor 3 csendőr az aradi rendőrségre hozta úgy a fiatalembereket, mint a leányt. Itt kihallgatták mindnyájukat. A legények azt mondták, hogy Szidónia beleegyezésével történt a szökés. A leány azonban azt állítja, hogy erőszakkal rabolták el és amikor kiáltozni akart, a száját is betömték. A csendőrség és a rendőrség folytatja a nyomozást.

HIREK.

A Kuria elnöke meghalt.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, szeptember 9.

A magyar bírói karnak s vele együtt az egész magyar jogászvilágnak gyásza van. Mint Rózsahegyéről táviratozzák, Oberschall Adolf dr., a királyi Kuria elnöke ma Rózsahelyen, ahol családjával együtt a nyarat töltötte, hatvankilenc éves korában meghalt.

Oberschall Adolf 1839-ben született Rózsahelyen. Középszkoláit Salmecbányán, jogi tanulmányait Pozsonyban végezte, mire 1862-ben a fővárosban ügyvédi vizsgát tett s 1870-ig ügyvédskedett. 1870-ben a pesti táblán pót-bíró, majd 1872-ben rendes táblabíró lett. Mint ilyen, sokáig a semmislőtárséknél teljesített szolgálatot. 1885-ben kuriai bíróvá, 1886-ban a ma-

rosvásárhelyi kir. ítélőtábla elnökévé, 1891-ben kassai táblai elnökévé, három évvel később pedig kuriai tanácselnökké nevezetett ki. Tagja volt az általános polgári törvénykönyvet előkészítő bizottságnak. A millenniumkor a kolosvári egyetem tiszteletbeli jogtudományi doktortá avatta. Több törvénytervezésre véleményét készítette, melyek nagyrészt a jogi szaklapok hasábján jelentek meg, így pl. „Észrevételek a polgári perrendtartásról készült törvényjavaslat előadói tervezetéről” című művét az „Ügyvédek Lapja” külön kiadásban közölte. 1901. márciusában a budapesti kir. ítélőtábla elnökévé nevezetett ki. Ezen az alapon lett tagja a főrendinázsnak is. 1894-ben az elhalt Veresmarty Béla helyére a kir. Kuria másod-elnökévé nevezetett ki s ugyancsak 1904-ben tükös tanácsosi címet nyert. 1906. április 19-én Ő Faisége a kir. a Kuria elnökévé nevezte ki.

— A király. *Budapestről* jelentik: A király ma reggel korán kelt és a várkertben szokott sétáját végezte, majd dolgozó-szobájába vonult vissza. A király ma látogatást nem tesz, délután 5 órakor családi ebéd lesz nyolc személyre. Feihivatalosan jelentik, hogy az október hó 1-én Budapestre érkező spanyol királyi párnak itteni tartózkodása két napra fog terjedni. *Gizella* bajor hercegnő ma délután 1 óra 40 perckor Münchenből Budapestre érkezett. Kíséretében voltak *Perfall* báró udvarnagy és *Rodics* báró udvarnőgy is. *Izabella* főherceg asszony, *Wimpffen* grófnő főudvarmesternő kíséretében a brucki gyorsvonattal ma délután egy óra 35 perckor érkezett meg Budapestre, míg *Frigyes* főherceg sainoquentini *Bigot* gróf főudvarmester kíséretében baranyamegyei birtokáról, ahol néhány napon át vadászott, ma déli 1 óra 50 perckor érkezett meg a fővárosba.

— Erzsébet királyné emléke. Az időnek örökkön zakatoló szövetségében sebesen suhannak keresztül az esztendők ionalszájai. Erzsébet királyasszonynak, a magyarok pártfogójának mártírhalála óta a tízedik szeptember hűs szellől valójuk a fák sáppadozó leveleit s a tízedik szeptember siet legendává változtatni azt a kegyetlen valóságot, melylyel 1898. szeptember 10-ikén látogatta meg az iszen haragja est a nemzetet, amelynek a trónus hűdeg csöndjében egyedül ő volt a szószóló anygala attól a naptól fogva, hogy a lábát boldog ifjúságában magyar földre tette, addig az ideig, míg el nem kezdődtek kinszenvedésének hosszú esztendei. S az a jalkláltás, melylyel az egész ország híret vette vértanul halálának, nem hangzott el örökre a semmiségben, hanem az emlékezet gyászoló szavává szelldült az esztendők során keresztül. Szeptember 10-én, holnap csütörtökn, a szomorú évfordulón nálunk is gyászistenisztelet lesz Erzsébet királyné emlékére.

— Lemond a király? *Veszprémből* táviratozzák: Itteni katonai körökben az a hír van elterjedve, hogy a király a veszprémi hadgyakorlatok alkalmát fogja megragadni arra, hogy a hadseregtől búcsút vegyen és hajlott korára való tekintettel kijelentse, hogy nem foglalkozhatik többé olyan intenzíven a katonai kérdésekkel. Ebből a hírből arra következtetnek, hogy a király legközelebb lemondani készül.

— Kossuth Lajos Tivadar látogásai. *Budapesti* tudósítónk jelenti: Tegnap délután érdekes látogatója volt *Wekerle* Sándor miniszterelnöknek a pénzügyminiszteri palotában. Kos-

suth Lajos Tivadar, Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter öccse, aki jelenleg a fő városban időzik, felkereste a miniszterelnököt és egy óra hosszat időzött nála. Azután Kossuth Lajos Tivadar látogatást tett Apponyi Albert gróf vallás- és közoktatásiügyi miniszternél. Mondják, hogy e visit volt az első és talán döntő lépés arra, hogy Kossuth Lajos Tivadar végleg hazajöjjön Magyarországra. A miniszter öccse íthón állítólag mandátumot vállal és politikai pályára lép.

— **Andrényi Károly ünneplése a közgyűlésen.** Lelkes ovációban volt része a mai városi közgyűlésen gyoroki *Andrényi Károlynak*, aki 200,000 koronás alapítványával lehetővé tette az aradi gyermekkórház felépítését. A nagylelkű adományozót a város tudvalevőleg díszpolgárává választotta és az erről szóló oklevelet ma juttatta Andrényi kezeihez. Ez ünnepélyes aktust a mai közgyűlés napirendje előtt *Varjassy Lajos* polgármester végezte. A polgármester rövid beszédet intézett Andrényihöz; kiemelte beszédében, hogy nemzeti életünk ereje a városok fejlődésén épül fel, a városok fejlődését pedig polgárainak áldozatkészsége mozditja elő. E nemeslelkű polgárok közé tartozik Andrényi Károly, aki most lehetővé tette annak az eszmének megvalósítását, melyet 25 esztendővel ezelőtt pendített meg Arad akkori polgármestere, *Salacz Gyula*. Andrényi Károly hálás szavakkal köszönte meg a kitüntetést. Kötelességének érzi — ugymond — hogy továbbra is a város érdekeit mozditja elő. — Itt említjük meg, hogy ma a polgármesterhez egy indítvány érkezett, amelyben *Rozsnyay Kálmán* és *Rozsnyay József* dr. azt indítványozzák, hogy Aradon egy utcát *Andrényi Károly* nevére nevezzék el. Az indítványozók legalkalmasabbnak tartják erre a célra a Karolina-utcát.

— **Kossuth Ferenc jobban van.** Budapestről jelentik: *Kossuth Ferenc* kereskedelmi miniszter állapotában a javulás csakugyan tartósnak ígérkezik. Mint értesülünk, *Kossuth Ferenc* annyira jobban van, hogy ma már fölkelte. Agyán ugyan nem kell maradnia, de azért lakásából el nem távozik. *Ovoss, Müller Kálmán* dr. egyetemi tanár, főrendiházi tag, tekintettel *Kossuth Ferenc* állapotának javulására, egy óra beszűnelt látogatását a kereskedelmi miniszternél. *Kossuth Lajos Tivadar* ott időzik lábadozó bátyjának lakásán. *Kossuth Lajos Tivadar* e hó 29-ig marad Budapesten.

— **Thaly Kálmán Aradon.** Mint megírtuk, *Thaly Kálmán*, Aradváros díszpolgára, október hatodikán jön Aradra s részt vesz a tizenhárom vértanu emlékére rendezendő gyászünnepszen. *Varjassy Lajos* polgármester e napon a város háza dísztermébe meghívja a város polgárságát s ott adja át a kiváló történetírónak Aradváros díszpolgári oklevelét.

— **Alapítvány Halász Ferenc nevére.** Megírtuk, hogy *Halász Ferenc* miniszteri tanácsos a napokban Aradon járt és megvizsgálta az új iskolákat, melyeknek létesítésében neki is nagy érdemei vannak. A mai közgyűlés elhatározta, hogy *Halász Ferencnek* fáradozásaiért háliját fejezi ki, ezt feliratilag neki tudtára adja és *Müller Lajos* indítványára kimondta, hogy az aradvidéki tanítóegyesület konviktusában 400 koronás alapítványt létesít Halász Ferenc nevére.

— **Az eltűnt zenetanár.** *Ubl Ferenc* zenetanár rejtélyes eltűnése még mindig izgatottságban tartja Aradváros közönségét. Tegnap az

összes detektíveket mozgósították, hogy az eltűnt zenetanár nyomára jöhessenek. A család tagjai is keresik. A detektívek tegnap kimentek a család erdőbe s annak minden segenyűt kikutatták, de eredménytelenül. Semmi nyom, ami a rejtélyes eltűnés nyomára vezetne. A rendőrség abban a hitében van, hogy *Ubl* a Marosba vetette magát; az összes szomszédos Marosparti hatóságokkal közölte az eltűnt személyleírását.

— **A hazafiatlan honvédőrnagy.** Egy beklüdtött levél alapján megírtuk, hogy *Sihoddia Akidján*, a gyulai 2-ik számú honvédgyalogezred őrnagya sértő módon kifakadt a magyar nyelv ellen és egy, az utcán beszélő társaságot rendreutasított amiatt, mert magyarul beszélt. *Fischer* ezredes, a második honvédgyalogezred parancsnoka, aki az őrnagy ellen a vizsgálatot vezette, ma kijelentette egy újságíró előtt, hogy a vád nem nyert bebizonyosítást. Az összes kihallgatott tanúk azt bizonyították, hogy *Sihoddia*, aki huszonnyolc éve áll a honvédség szolgálatában, jó magyar ember. Az ezredes a vádat rosszulindultu áskálódásból vezeti le.

— **A délszláv propaganda.** Zágrábból táviratozók: *Akkurti* államügyész a vizsgálóbíróval ismét a vidéken folytatott vizsgálatot. Egy *Jovanovic* nevű szerb földművesnél házkutatást tartottak és *Prabicsevics* képviselőnek több kompromittáló levelét találták meg nála. Szilpán faluban a templom pénztárát akarták megvizsgálni, mert egy feljelentés szerint az egyházi pénztárt politikai célokra fordították. A plébános azonban Károlyvárosban járt, azért nála házkutatást tartottak és több kompromittáló levelét foglaltak le. A gyanúsítottak közül többet letartóztattak s holnap szállítják őket Zágrábra.

— **Jászai Mari merénylőjének öngyilkossága.** Budapesti tudósítónk jelenti: *Jászai Ignác*, *Jászai Marinak*, a kiváló tragikának elszállított fiúvére, aki a művésznő ellen a múlt héten revolver merényletet követett el, ma öngyilkos lett. *Jászai Ignác*, akit a merénylet után szabadságra helyeztek, a óta teljesen az ivásnak adta magát, az összes holmiját eladta és az így szerzett pénzen napokon át részegeskedett. Régi lakásából már napokkal ezelőtt kidobták s tegnap egy hotel garibán halt meg. Ma délután hat órákor kiment a városligetbe s ott a *Lajosmizséről* jövő tebevonat elé vetette magát, amely teljesen szétronszolta s csak az öngyilkos zsebében talált iratokból lehetett megállapítani kitételét. A holttestet bevizsgálták a törvényeséki orvostani intézetben.

— **Földrengések.** Kecskemétről jelentik: Az éjjel 11 óra tizenhárom perckor az egész városban erős földrengéseket éreztek, amelyek tizenkét másodpercig tartottak. A lökések az alvó embereket fölrázták álmukból és a lakásokban az összes tárgyak meginogtak. Nagyon sok házról a vakolat is lehullott, sőt kémények is bedőltek, tizenkét óra huszonnyolc perckor ismét erősebb lökések voltak érezhetők. Mindkét esetben a földrengést erősen hallható dübörgés kísérte. A földrengés iránya délkeletről észak felé haladt. A város lakossága nagyon izgatott.

Nagykörösről jelentik: Ma éjjel fél egy óra kor heves földrengés volt. A butorok elmozdultak helyükről, a házak vakolata sok helyütt lehullott. A földrengés, amely a lakosság között nagy ijedelmet keltett, a környékbeli községekben is érezhető volt.

— **„Rendőri Rendőri!”** Régi dolog, hogy Aradon éppen úgy, mint a legtöbb vidéki városban sajnáru állapotban van az úgynevezett közbiztonság. Eddig csak azt szoktuk meg, hogy a külvárosok szűkölködnek rendőrökben. Azonban az, ami ma este a városháza előtt történt, megdőlt ama nézetet, hogy a belvárosban se lehet rendőrt találni. Ma este fél tizenegyre valami kétes hírű társaság botrányt

csinált a városháza előtt. Először csak veszekedtek, amán tettelegességre került a sor. Ugy látszik, közülük valakit nagyon megvertek, mert torkaszakadtából ordított rendőrről. De rendőrt nem jelentkezett. Ami természetesen is, mert hiszen a városháza szomszédságában kiálltak a policájért. Már pedig rendőrt mindenütt lehet találni, csak — a városházán nem.

— **Változások a megyeházi épületekben.** Aradmegye székházában, mely két különálló épületből áll, a közel jövőben nagyobb változtatások lesznek. Egyes hivatalok helyiségeinek szűk volta tette szükségessé a változtatásokat, melyeket most úgy fognak eszközölni, hogy megszüntetik a megyeházán az ügyis felesleges és üresen álló főispáni lakást és ennek helyiségeibe az alispáni hivatal fog költözni. A mostani alispáni hivatal helyére, mely tudvalevőleg a városháza felé eső épületben van, a most másik épületben levő főszolgabírói hivatal kerül, a főbírói hivatalos helyiségekbe pedig az árvaszék fog kerülni, melynek mostani helyisége már régóta szűknek bizonyult. Minthogy a főispáni lakást a vármegyétől a belügyi tárca bérelte, a törvényhatóság őszi közgyűlése, mely e hó 22-én lesz, felmondja ezt a bérletet úgy, hogy a jövő év májusára megtörténhetnek az átalakítások.

— **Aradmegye virillistái.** Aradvármegye törvényhatósági bizottsága legtöbb adót fizető tagjainak a jövő évre érvényes névjegysége a törvény értelmében a vármegye igazoló választmányának folyó évi szeptember hó 17-ik napján tartandó ülésében fog összeállítani. Az ülést a vármegye székházában *Boros Iván* tb. főjegyző iroda helyiségében délután 10 órától 12 óráig tartják meg. Mindazok, kik a legtöbb adót fizetők sorrendjének megállapításánál a törvény szerinti kétszeres beszámításnak kedvezményében óhajtanak részesülni, ebből jogosultságuk igazolása végett az igazoló választmány előtt a 17-iki ülésen szóval vagy írásban annál is inkább jelentkezzenek, mert aki nem jelentkezett vagy jogosultságát igazolni nem tudja, az adó kétszeres számításának kedvezményétől ezen alkalomra el fog esni.

— **Felfordult kocsi.** Kedden délután nagy riadalmat okozott egy kocsi felfordulása. Ifjú *Mihaleczky Lajos* tornyai lakos Mártíradnáról jött be Aradra kocsiával s a Béla-téren loval megijedtek az autobusztól. A kocsiiban ülők a földre estek s kisebb nagyobb sérülést szenvedtek. A kórházba szállították őket, ahol sebiket bekötötték s néhány órai pihenés után folytatták utjukat Tornyára.

— **Tűz a várban.** Ma délután 11 órákor a vár nagy korcsmája mellett levő jégverem ismeretlen okból kigyulladt és leégett.

— **Leesett a kocsiról.** *Padányi Karácsony* városi kocsis egy szénás-szekér tetejéről leesett és fején súlyos sérülést szenvedett. Bevitték a kórházba.

— **Véletlen szerencsétlenség.** Rendőri jelentés alapján írtuk meg, hogy *Erdélyi Imre* 40 éves azonos ságéd híján délután berugott állapotban kocsiára ült s aoból kiesve súlyos sérüléseket szenvedett. Mint értesülünk a rendőri jelentés téves volt, mert *Erdélyi* teljesen jó állapotban ült kocsiába s véletlen szerencsétlenség az oka annak, hogy a kocsiból kiesett. A lába botlott meg valamibe, egyensúlyt veszítve megszédült.

— **Mindazon hölgyek,** akik jól és kitűnően az angol, francia és mindenféle divatú női ruha szabászatot meg tanulni óhajtják, el ne mulasszák mihamarabb az aradi iparintézetben beiratkozni. Tandíj személyenként 12 korona, melyből beiratáskor 2 korona és a 10 korona akkor fizetendő, ha meggyőződött szabásom célszerűségéről. A főtanítás kezdődik hétfőn

délután 8 órakor és tart 5 óráig naponta (szombat és vasárnap kivételével). Az esti tanfolyam kezdete hétfő este 8 órakor és tart naponta 10 óráig fél árban. Szíves látogatást kér Koch I., az „Európa” szabás főtáplálójá. Levél cím az Aradi Ipartestület. 2857

— Molypusztító és rovarpor legjobb minőségben Vojtek és Welszál Aradon. 191

Az ijedtséget keltő

nyári betegségektől: hasfolyás, hasmenés, bélhurut, stb. kedvencét az anya csak „Kufeké”-féle gyermeklisztrel való táplálás által óvhatja meg. Közlebbi felvilágosítást a helyes gyermekápolásról és ápolásról nyújt „A csecsemő” című füzet, egy gyermekorvostól, mely ingyen kapható az árusító helyeken, vagy R. Kufeké, Wien, III.

● A kiváló bőr- és húslimpos gyógyforrás ●
SALVATOR
 vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, cukorbetegségnél és hurutos bántalmaknál kitűnő hatás. Természetes vasmentes savanyvíz.
 ● Készült árusítókészletben vagy a Salvo-Légyel ●
 Salvator-forrás Váttalánál Budapest, V. Budafokpart 8.

TORVÉNYKEZÉS.

§ Gyilkosság az utcán. A tegnapi délután megkezdett esküdtársasági ügyben ma hoztak ítéletet az aradi esküdtársaságnál. Az esküdtársak Hadi Sándort, aki a gyilkosság főbujtásával volt vádolva. Momák Döme dr. védelme után felfüggesztette. Dragán Jánost pedig, aki Vékony Józsefet az utcán megölte, Krenner Zoltán védelme után csupán 2 évi börtönre ítélte erős felindulásban elkövetett haláltközvető súlyos testi sértés miatt. A büntetésből egy évet kitöltöttnek vettek a vizsgálati fogsággal.

SARG-10. 60
KALODONT
 LEJOSS
 Fillet FOG-CRÈME
 5907

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

— Katonai lóvásár. A cs. és kir. ceglédi 2. számú lovatató bizottság Aradon, a Maros hídnál folyó hó 14-én délelőtt 8 órától kezdve lóvásárt fog tartani, mely alkalommal a bizottság közvetlenül a tenyésztőktől, részint háttas, részint hámos lovakat fog bevásárolni. Feltételek: 4-7 éves kor; háttas lovaknál 158-166 cm. magasság, nemes vér és jó járás, hámos lovaknál 161-172 cm. magasság, széles szűgy és jó paták; szavatosság törvény szerint 30 nap; vételár minőség szerint. Vétel esetén a marhalevél a bizottságnak azonnal átadandó.

Budapesti áru- és értéktársa.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, szeptember 9.

25 ezer mm. 5-10 fillérrel magasabb.

Az árak 50 kilonként számítva:

	Déli sárlat	2 órai sárlat
Busa áprilsra . . .	11.64-11.65	11.65-11.66
Busa októberre . . .	11.34-11.35	11.37-11.38
Zab októberre . . .	8.05-8.06	8.03-8.04
Rozs októberre . . .	9.39-9.40	9.43-9.44
Tengeri májusra . . .	7.39-7.40	7.39-7.40
Rozs áprilsra . . .	9.66-9.67	9.69-9.70

Zárul 6 órakor:

Osztók hitelrészvény . . . 645.75

Iskolai könyvek

használtak is,

legjobban beszerezhetők az összes helybeli és vidéki iskolák tanulói részére 2761

Ingusz I. és Fia

könyv és iskolaszer kereskedésében

Arad, Weitzer J.-utca.

— TELEFON 517. —

IDEGENEK ARADON.

— Szeptember 9. —

Fehér Kereszt szálloda Taar Gyula állatorvos Szabadka. — Ország Miksa utazó Szolnok. — Goldberg Jenő utazó Budapest. — Walán Aladár dr. ügyvéd Budapest. — Kertész János irodafőnök Budapest. — Mandl Ferenc kereskedő Budapest. — Klein Izidor utazó Budapest. — Plausich Aladár körjegyző Nagylak. — Maros Imre tanársegéd Budapest. — Dhafarzik Ferenc dr. tanár Budapest. — Schmidt Dániel kereskedő Medgyes. — Váradai Károly képviselő Budapest. — Miklós Elek utazó Budapest. — Misköng Gusztáv utazó Bécs. — Stute Károly utazó Bécs. — Binnerstoch Jakab kereskedő Borossebes. — Varga Péter tábori lelkész Nagyszében. — Rochutz Ármán utazó Budapest. — Wachsmann Miksa utazó Budapest. — Teltsch Árpád fakereskedő Budapest.

Központi szálloda. Boczánczi András birtokos Nagyszám. — Berger Lajos utazó Budapest. — Temevári Gerő földbirtokos Vasasszentjoán. — Kajokay Imre igazgató Budapest. — Müller Miksa utazó Budapest. — Haas Adolf utazó Budapest. — Schindler Jenő utazó Budapest. — Jeinkler Izidor kereskedő Buttyin. — Halász Áron dr. jegyző Marosillye. — Holecsek Ernő fogtechnikus Kolozsvár. — Schwimmer Róza szerkesztő Budapest. — Koós Mór utazó Budapest. — Halász István utazó Budapest. — Fejér Ferenc birakos Kondoros. — Kanders Imre kereskedő Budapest.

Vass szálloda. Aczél Gyula kereskedő Budapest. — Kiss Leó bűvész Budapest. — Földes Dezső utazó Budapest. — Friedmann Sándor utazó Budapest. — Fodor József kereskedő Budapest. — Poszer Ferenc mézárós Buttyin. — Falk Kornél utazó Debrecen. — Bucsán Péter utazó Szibul. — Majthényi Gábor joghallgató Borosjenő. — Kirschner Miksa utazó Budapest.

Pannonia szálloda. Rosenberg Mór kereskedő és neje Csermő. — Nosek Gusztáv kereskedő Buzsás. — Grüner Zsigmond ügynök Tauc. — Berke Ferenc magánzó Kolozsvár. — Hotaran Miklós joghallgató Világos. — Rottmann H. utazó Marosvásárhely. — Mártonfi Béla hivatalnok Arad. — Székely Ferenc igazgató Marosvásárhely.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadságtér mellett.)

Műsor 1908. szeptember hó 10-én csütörtökön:

1. Nincs otthon a macska. Kacagató. — 2. Az árva leány. Dráma. — 3. A két bőrönd. Humoros. — 4. A herceg mint udvari bolond. Szenzációs felvétel. — 5. Rossz példa elrontja a jó erkölcsöket. Bohózat. — 6. A vadregényes Devenchiere. Természeti felvétel. — 7. A házastársak válnak. Nevettető. — 8. Quebecből a Niagaraig. Természeti felvétel.

Előadások: Este 6 órától 11 óráig.

Minden előadás alatt katonaszena játszik. — Cukrászda

Az előadásokra bármikor be lehet menni.

Helyárak: I. hely 1 korona, II. hely 80 fillér, III. hely 60 fillér, IV. hely 40 fillér és V. hely 20 fillér.

NYILTTER.

Köszönetnyilvánítás.

Mindazok, kik felejthetetlen drága jó férjem, illetve atyánk

Fischer Jakab

elhunyta alkalmával bennünket részvét-nyilvánításokkal felekeztek és a temetésen résztvettek, mílálal méghetetlen fájdalomkat némileg enyhítették, fogadják ez-uton hálás köszönetünket

Arad, 1908. szeptember 8 án.

2971

A gyászoló család.

Világkiállítás St. Louis 1907. 5773-11.
 „GRAND PRIX”

Globusz
 fémisztító kivonat
 a legjobb tisztító szer a világon

Johann Kistler, mint más tisztítószer.

Hartmann János

Aradon, Kazinczi-utca 11. sz. alatt.

Tekeasztal, dákók, golyók és különlegességi kávéház berendezési cikkek készítése

műhelye.

Szakképzettségemet a párisi legelső és legnagyobb gyárban szereztem. Teke-asztalok behuzását a legújabb saját szisztémá szerint behuzok gazdaság nélkül, a melyeken a golyók ugrása elő nem fordulhat. Meghívásra bárhova a vidékre is elmegyek, saját szöveteimmal. Műhelyből kikerült árukért, különösen a dákók egyenességéért egy teljes évig jótállok.

Ismét eladóknak nagy árendemény.

Használt golyókat veszek és cserelek. Gyors és pontos kiszolgálásért kezeskedem.

Saját francia gyártmány szerint készült dákók óriási választékban 2 k.-tól 100 kor.-ig. Régi ócska teke-asztalokat újjáalakítok s becserélek.

Nagy raktár kész billiárdokban! Olcsón kapható legújabb fordítható Ellipsis Billiárd. 741

Rövid ideig **maradék elárúsítás** **Leichner és Fleischer**
 Arad, Szabadság-tér 17. sz. 701
 a posztógyári raktárban **Fiuk részére igen ajánlatos**

BAKÁCS MIKSA angol női divattermét

a Minorita-palotában nyitotta meg. (Mezzanin.)

Legideálisabb szer az arcz és kéz bőrének ápolására az

„SIZOR“

mely a legkényesebb követelményeknek is teljesen megfelel.

Orvosilag ajánlva.

Kapható a gyógyszárakban és gyógyszer üzletekben.

Főelárastó hely: 1513

WOJTEK ÉS WEISZ

gyógyára nagykereskedő araknál Aradon.

Kapható Hegedüs Gyula üzletében.

Egy üveg ára: 1 korona 20 fillér.

Seiler Bertalan

paszományos és gombkötő üzlete

Arad, Weitzer János-u. 13. sz.

Zsinor, gomb, bojtok és rojtok

állandóan raktáron tartatnak.

Gyermek ágyhálók

bármely színben, pontosan, méret szerint készíttetnek. — Minden szakba vágó munkát a leggyorsabban készít. 888

Értesítés!

Van szencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy az eddig

Kenderessy és Paladics

néven volt asztalos műhelyt (Deák F.-u. 33. szám alatt) a mai napon átvettem és azt ezentúl saját nevem:

Kenderessy László

cég alatt ugyanott tovább vezetem. Tisztelettel kérem a n. é. közönség további szíves pártfogását.

Kiváló műszakkal

Kenderessy László,

asztalos mester.

Cement hornyolt cserép

a legjobb fedő anyag. Vizáthatlan! Örökké tart!

Tégla, Cserép

legjobb minőségben állandóan raktáron 767

Pollak Sándor

tégla, cserép és cementárú gyárban

Mikalakan.

Telefon 5-15.

Városi iroda: Erzsébet-tér 37. l. em.

Pályázat.

Arad szab. kir. város községi polgári fiúiskolájához három rendes szaktanítói és egy rajztanári állásnak szabályszerű választás útján való betöltése végett ezennel pályázatot hirdetünk. A megválasztandó tanítók közül kettőnek a nyelv- és történettudományi, egynek a mennyiség- és természettudományi szakcsoportból és a rajztanárnak a kellő képesítéssel kell bírniok s azonkívül az egyik nyelvésztnél a felsőbb német nyelvre való képesítést is megkívánjuk. Ezen állásokkal a város közönsége részéről egyenkint 1600 korona és a fizetési szabályzatunkban előirt ötödéves (öt) korpótlék és az államtól a miniszteri rendelet értelmében nyerhető fizetés kiegészítési állami segély van egybekapcsolva, mely javadalmazások fejében az alkalmazandók hetenkint legalább is 20—22 tanítási órát, — a rajztanár pedig legalább heti 24 órát kötelesek tanítani. Megjegyezzük, hogy a megválasztandó tanítóknak az ötödéves korpótlékok kiszolgáltatásánál csakis az aradi rendes tanítói működésük vétetik számításba s így a máshol eddig eltöltött szolgálati időnek figyelembe vételére nézve semminemű igényt nem támaszthatnak

Felhivatnak tehát azon okleveles polgári iskolai tanítók és rajztanárok, kik ezen állások egyikét elnyerni óhajtják, hogy keresztlevelükkel, oklevelükkel, gyakorlati működésükről szóló bizonyítványaikkal és illetőségüket vagy honosságukat igazoló okmányokkal felszerelt és kellő bélyeggel ellátott kérvényüket f. évi szeptember hó 26. napjáig bezárolag Arad szab. kir. város községi iskolaszékéhez címezve beküldjék. Aradon, 1908. szeptember hó 4.

Varjassy Lajos, Bonts Aurél,
iskolaszéki elnök, iskolaszéki jegyző.

25367—1908.

Hirdetmény.

Az 1908. évi augusztus hónapban engedélyezett italmérések várható forgalmáról az aradi m. kir. pénzügyőri biz'osság által küldött összeirásai jegyzék 8 drb. ívét az állami jövedékről szóló 1899. évi XXV. t.-c. 17. §-a és az erre vonatkozó utasítás 17. §-a értelmében 1908. évi szeptember hó 10-től számítandó 8 napra a városi fogyasztási adófelügyelőségnek közszemlére azzal tesszük ki, hogy az érdekeltek, névszerint Schulik Lajos, Svészner Teréz, Ditrichstein Mór, Chrastek Jozefa, Kraszmán Sománé, Nagy Györgyné, Stern Ábrahám, Árgyelán János, kik italmérési engedélyt kaptak, nemcsak megtekinthetik, hanem az azokban kitüntetett forgalmi adatokra nézve ugy nevezettek, mint az aradi kereskedelmi testület és az ipartestület is nyújthatnak be a fentebb jelzett idő alatt a városi fogyasztási adófelügyelőségnek észrevételeket.

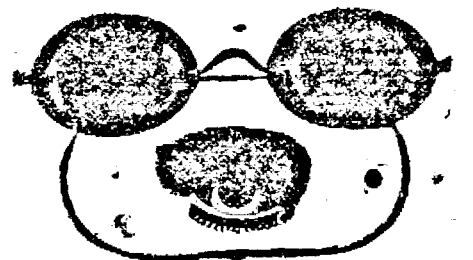
Arad, 1908. évi szeptember 4.
A városi tanács.

Előrendő látsszerész üzlet.

DICK-SAMU

Órák és látsszerész

Arad, Andrassy-tér és Weitzer János-utca sarkán

Ez az és javít mindennemű órákat két évi jóállás mellett a legolcsóbb árára. Raktáron tart mindennemű színházi látsszeréseket a legkülönbözőbb kiállításban, legismertebb koronettek, orrcsipek és szeszüvegek, arany, ezüst, nickel és tekerőszékák csont keretekben, legjobb üvegekkel.

• Nagy raktár sűrűségi fokmérőkben, bar, must és szesz részere, távcső mindenféle hómérők, mindennemű kivitelben.

Szemesüvegek és orrcsipek készítése szerint azonnal készíttetnek.

Megérkeztek az őszi divat újdonságok!

Brunner Béla

ári divat és különlegességek üzlete

Arad, Szabadság-tér 20.

(Ferryay-utca sarkon, gróf Nádasdy-palota.)

Ajánlja dusan felszerelt áruraktárát, hol a legszebb és legdivatósabb kalapok, ingek, gallérok, kényesek, nyakkendők, keztyűk, zseb- és harisnyák, sétabotok és esőernyők, stb. kaphatók.

Nagy választék férfi sport és gyermek sapkáknál!

Divatújdonság francia és olasz illatszer különlegességekben.

Kamerli J. pécsi keztyűgyár főraktára.

Olcsó árak. Pontos kiszolgálás. Vidéki megrendelések azonnal elküldtetnek.

Nem kell London. Nem kell Páris. Nem kell Bécs. Nem kell Budapest.

Aradon is lehet kapni!

A legkényesebb igényeknek is megfelelő mérték utáni

CIPŐKET

urak és hölgyek részére

SEELINGER UTÓDA

orthopéd és divat cipészeti üzlet

ARAD, Szabadság-tér 4. szám.

Szűk különös figyelembe ajánlom orthopéd-gyógycipőim, melyek meggátolják a lábfejledést, Gyermekcipő, ugyanintén felnőtteknél nagyszerű eredményeket értem el, amit számos elismerés tanúsít. Készíttek a valódi amerikai formájú cipőket, meg nem különbözhető tartós szép cipőket. B. megrendeléseket kérve teljes tisztelettel

SEELINGER UTÓDA 841

Brecska Károly

állami cipész tanfolyam szaktanítója

MESÉS SZÉPSÉG

Gyönyörű fehér tiszta arczbőrt

el lehet érni a világhírű Hajós-féle

ARADI

IBOLYA-CREM

használatát által.

Ara egy tégelynek 1 korona.

Óvakodjunk utáztatoktól.

Lábizzadás,

kéz- és hónaljizzadás

ellen páratlan jó hatású és legújabb találmányu szer a

PEPPÓ

egy párszori ecseteléssel, különösen nyáron az oly kellemetlen izzadást azonnal megszünteti.

Ara egy üvegnek 1 korona.

Kapható a készítőnél: 241

HAJÓS ÁRPÁD

gyógyszertárában Arad, Andrassy-tér 22., megyeházzal szemben, továbbá minden gyógyszertár, illatszerüzlet és drogeriában.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Kicsi hivatalnoknő

idősebb ur állandó barátságát keresi, ki őt gyöngédséggel venné körül. Leveleket e lapban jelölve kér „Szívjóság“ postrestant Arad. 2965

Ház eladó.

Wesselényi-utca 34. sz. Találmányaim gyártása, értékesítése és új iparágak meghonosítása végett külföldre költözöm. Miért két ház, 2 udvar, kert, nagy helyiségek azonnal, jutányosan eladó. Új téglák is eladó. Bővebbet Orosz L. Mátyás. 2975

Bérbeadó grófi uradalom

1900 hold, szabad gazdálkodással, kevés pénzzel kivethető. Részletekbe haszonnal albérbe adható. Évente 5—6000 frt. tiszta hasznaot jövedelmez. Bővebbet Asbóth Gyulánál, Arad, Deák Ferenc-utca 6. 2978

Eladó.

6 drb. üres Transport boros hordó, 650—680 literes, Tessits György vendéglősnél, Bockó-utca 3. 2966

Hivatalnoknő

ki d. u. 6-tól 8-ig szabad idővel rendelkezik, foglalkozást keres szerény díjazás mellett. 2967

Egy ügyes fiatal segéd,

ki fűszer, csemege és vas szakmában teljesen jártas, üzletben azonnal alkalmazást nyérhet. Ajánlatok fizetési igényekkel és fényképpel Klein Adolf, Battonya küldendők e hó 7-ig. 2947

680 hold szántóföldet

épületekkel, szállóval, holdanként 125 frtért egészben, vagy parcelálva, kedvező fizetési feltételek mellett adom el. Parcelázáshoz társat is elfogadok. Asbóth Gyula, Arad, Deák Ferenc-utca 6. 2943

Koszt kapható

Arad, Kossuth-utca 45. szám, I. emelet. 2956

Egy városi tanítónő

magán órákra vállalkozik az elemi, polgári és felsőbb leányiskola tantárgyaiból, vizsgáztatási felelősséggel Cim a kiadóhivatalban. 2493

Egy jóforgalmu szatocsüzlet

trafik joggal más vállalat miatt eladó. Bővebbet a kiadóban. 2961

A galsai hegyen

8 holdas szálló terméssel együtt kedvező fizetési feltételek mellett azonnal eladó. Cim a kiadóban. 2902

Eladó

vagy becserélendő egy használt Marschald-féle gyártmányu 10 lóerős lokomobill. Becserelés esetén 8 lóerősre reflektálok. Koró György Torna, Csanád m. 2897

Ház eladás.

Elhalálozás miatt, legforgalmasabb helyen, adómentes, 1000 forintot tisztán jövedelmez. 8 lakás, egy üzlethelyiség, külön mosókonyha, több pincék, tágas udvar, veteményes kerttel, teher 5400 frt., 9400 frtért eladó. Radnai-ut 8. sz. 2901

Használt

iskolakönyvek az összes intézetek számára legjobban beszerezhetők Ingusz I és Fia könyvkereskedésében Arad, Weitzer János-u. 201

Egy teljesen új pianó

jutányos áron eladó Neuman Antal zongorakészítőnél, József főherceg-ut 6. szám. 2959

Eladó

Almay Olivér almás alocsilli gazdaságában, míg a készlet tart, rendkívül bő termő

Diószeghi óriás buza vetőmag.

Ára 24 kor. mm. waggonba rakva.

Ugyanott eladó lesz a vész megszűntével 400—500 miskálolt tavaszi süldő, melyek mostan vannak vészbe s bármikor megtekinthetők.

Tisztelettel

almás-alocsilli uradalom
intézősége. 2970

Talmudtóra

iskola nyílik
szeptember hó 15-én

Jószáshelyen, ahol a biblia és talmud összes ágai taníttatnak, valamint magán polgáristák, biztos sikerrel, igen mérsékelt ár mellett előkészítetnek. 2968

Bővebb felvilágosítással szolgál

Steiner J.

okl. tanár, Jószáshely.

Üzletszerzők,

kik előkelő összeköttetésekkel birnak, életbiztosító társasághoz kedvező dotálással alkalmazást nyernek.

Cim a kiadóhivatalban. 2929

Több mint 25 év óta elismert legolcsóbb bevásárlási forrás!

Kilényi C. és Társa

dívat, kézmű, rövidáru és leghörnemű üzlete
a „Kék golyóhoz“

Arad, József főherceg-ut II. szám
(Karolina-utca sarkán.)

Legújabb himzett batisztok, Zep-hírek, ruhavásznak, kartonok, napernyők remek színekben, csipkék és himzések csoda olcsó árakban, trikók, kesztyűk, harisnyák, szalma kalapok, gyermekcipők és ruhák nagy választékban, rendkívül olcsón árusítatnak Kilényi C. és Társánál. 1901

Legolcsóbb bevásárlási forrás!

Tölgy- és

bükk-makkoltatás

a Nagyhalmágyi Uradalom 15000 holdnyi területén

bérbeadandó.

Szives ajánlatok KOHN SÁNDOR tisztartó címére Alváczára, Hunyad megye kéretnek. 2944

Telephon szám 590.

Panker F. Viktor

mű- és építő-lakatos

Arad, Fácán-utca 6. sz.

Készít takaréktűzhelyeket, sir és folyosó kerítések, épület vasalások, görredőnyök napellenzők, vas-ágyak, kertí székek, padok, asztalok tömör vashól, valamint miné a szakmába vágó munkák a legolcsóbb árak mellett.

Épület szállítására vasutasokat kapható.

Vidéki megrendelések pontosan és gyorsan esakészíttetnek. 1503

Nagy választék sirkertés mintákból tes mésszetes nagyságban. — A minták megtekinthetők a műhelytelepen.

Városi és megyei telefon: 568.

PÉNZ! MÉSZ!

Pénz! Pénz!

Mész! Mész!

Minden versenyt felülmul olcsósága!

Darabos és építésre legalkalmasabb kitünő minőségű

Földekre, házakra nyújt a legmagasabb értékig

m é s z

amortizációs törlesztésre:

kocsirakományként (waggon) a legjutányosabban.

10 évre tőke és kamat	12.85%
15 " " "	9.60%
20 " " "	8.00%
30 " " "	6.50%
40 " " "	5.75%
50 " " "	5.40%

Válogatott

evő burgonya

(krumpli) rózsa és fehér, kocsirakományként (waggon) a legjutányosabban kapható.

WEISZ SIMON 2976

Kereskedelmi ügynöksége Arad, Ferdinánd-u. 8. sz.